МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГIалгIайн обкоман, Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхехьарча Советан Министрийн Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 130 (3993). | ЕРА, 12 ноябрь 1964 шу. | Мах 2 кап.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

Iалашмате чIоагIа деза советски наха Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 47 шу дуза ди. Машара, лоттагIлен, социализма цIей дездеш советски наха дерригача дуненна цIаькха а дIагойтар Октябрьски революце идеяшта шоаш мутIахьа, цIаккха ца хиннача тайпара КПСС ленински Центральни Комитета гонахьа шоаш кхотабенна хилар. Советски халкъо сийлевца дIахьалхашкахьа хьу Октябрьски революце байракх, КПСС XX, XXI, XXII съездашка белгалбаьча ленински новкъа совдоах къахьегама толамаш. КПСС Программа толамца кхачашъяра, вай мехка коммунизм хьалъяра бIубенна къахьегаш ва хIара советски саг.

Вайца цхьана Октябра цIей дездир вошал долча социалистически мехкий халкъаша, дерригача прогрессивни адамаша.

Советски мехко цхьа 48-гIа шу дIадоладаьд кердача толамашца. Цахаддаш дегIайоагIа промышленни юртбоахамен производство, толамца кхоачашъю коммунизма материально-технически база.

Доккхийча толамашца накъа баьхкар дезача цIейна Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой а. Дика гIулакхаш карагIдийлар царна Октябра сийна яьржача социалистически яхье. Дукха предприятеш я республике 10 бетта план хана хьалха кхоачашъяь. Царех ба Грознерча станце вагонни депо къахьегамхой. 10 бетта программа 10 ди хьалха кхоачашйир коммунистически къахьегама цIи лелаеча Октябрьски районерча телемеханизированни промысла коллективо. Йоккха котало яьккхар Гойт-Кортерча участка мехкдаьттахоша. Цар 10 октябре рапорт делар цIей сийна тIанийца социалистически декхараш толамца кхоачашдаь хиларах. Хьалха латташ ба Нохч-ГIалгIайчен химикаш а. Грозненски химически комбинато 24 октябре кхоачашйир 10 бетта программа, бIаь ворхI сомий мах болча продукци плана совгIа арадаьхар. Балха юкъе хийлар дукха рационализаторски предложенеш. Доккхий толамаш даьхад «Красный молот» яхача завода коллективо а. Тайп-тайпарча предприятешка дукха ба хIакхе семилетка кхоачашъяь бола болхлой. «Ехоьне гаргахкхуларш» аьнна сийлен цIи тиллай царех хаьоьжа.

Дентара денга хьинар совдоах къахьегаш ба республика юртбоахама къахьегамхой а. Iалашмате бехктоххаме декхараш дахIана царна хьалханка латтараш. Сихха чуйийца яха еза ерригa хьаьжкIаш шекара свеклаш, яха еза аьнна хIаьде дика гуйран ялат. Хьайбашта Iаламцде деза шоргга доаьхар. Дукхача совхозашка толамца кхоачашду уж декхараш. Цар кIанзе чуйицай хьажкIаш. Укх деношка Сунженски производственни управлене къахьегамхоша йоккха котало яьккхай. Цар хана хьалха кхоачашъяьй патчахьалкхенна ялат дIадалара план. Иштта дукха ба республике хьажкIаш, шекара свекла дика хьувкъаяь, тIанийца декхараш тIехкдовчашдеш бола звеньевой.

КарагIдийнна толамаш кхы а дувца йиш я. Цхьабакъда, вай йиш яц карагIдаьккхачох тоъам бе. Тахан вай декхарийла да балха юкъера кхоачамбоацараш белгалдаха, керттера уйла дIахо де дезараш тIаерзае. Семилетка яххолагIа шу чакхдала дукха ха йисаяц. Бакъда, цу юкъейисача хана, болх кхетамца вIашгIехьа а баьлкха, ерригa тоенаш оарцагIйоахе массане а йиш хургьа тIанийца декхараш кхоачашде.

Ла меттагдац семилетка яххолагIча шера план кхоачаш ца еш цхьаккха предприяте юсилга. Бакъда, цу тайпара предприятеш хIана а республике йолаш я. Иштта белаш да тIехьадуса боахамаш а. Цхьайолча колхозашкаи совхозашкаи лезара чуэц хьажкIаш, шекара свекла. Дукха кхоачамбоацараш да аьнна оахачен гуйран ялат дIалувчен.

ХIанз керттера декхар да Октябра сийна яьржа хинна социалистически яхь кхы хьалI ца йолийташ дIахо яьхьар. Толамца чакхдаккха деза семилетка яххолагIа шу. Ерригa тоенаш оарцагIьлха къахьега деза укх юкъейисача хана. Къаьстта сухалбе беза кхачанкарча балхаша. Доацпача хана чуйийца яха еза хьажкIаш, шекара свекла. ЛерттIа пайда эца беза техниках. Iалашмате доархIаме да хинназхье аьнна аьха декхари гуйран ялат дIадерa. Из гIулакх тIехьадаха йиш йолаш дац.

Къаьстта терко е еза шура яккхара. Шура яккхара 10 бетта план 82 процент мара кхоачашъяьц республике. Из дуккъал цхьайолча фермашка бохх лезара вIаштIехьбаккхар мара ца хIама дац. Из хьагойт республика дикагIболча доярхаша. Хьанна йовзац «Назрановский» совхоза гIоръяьнна доярка Барахоева Лемка? ХIара шера хьалхие йоахаш хьайоагIа из. Пайда эца беза хьалха латтарий опытах.

Вай мехка коммунизм хьалъяра керда коталонаш яхара тIахьех вай хьамсарча парте. ХIана хIаране декхар да семилетка яххолагIча шера план толамца кхоачашъяра де мел лезав де. ШерагIа йоаржае социалистически яхь. Коммунизм бахьан доаттабеча къовсаме керда коталонаш яха!

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРЧА ДЕЛЕГАЦЕЙ СИЙНА

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 47 шу дизар дездеча даькъа доацаш хиннача социалистически мехкашкарча партийно-правительствени делегацейн доазол дехьарча хьаьший сийна 9 ноябре КПСС ЦК-ти Советски правительствой приёмаш еча ШагIа шу оттадир. Шун тIа яр партийно-правительствени делегацеш Болгаре Халкъа Республика нов. Т. Живков керте волаш, Венгерски Халкъа Республика нов. Я. Кадар керте волаш, Вьетнама Демократически Республика нов. Фам Ван Донг керте волаш, Германски Демократически Республика нов. В. Ульбрихти нов. В. Штофи керте латташ, Китайски Халкъа Республика нов. Чжоу Энь-лай керте латташ, Корейски Халкъа-Демократически Республика нов. Ким Ир керте латташ, Куба нов. Э. Гевара керте латташ, Монгольски Халкъа Республика нов. Ю. Цеденбал керте латташ, Румынски Халкъа Республика нов. И. Г. Маурер керте латташ, Чехословацки Социалистически Республика нов. И. Гендрих керте латташ, Польски Халкъа Республика нов. В. Гомулка керте латташ. Югославе Социалистически Федеративни Республика нов. Влахович керте латташ.

Иштта шун тIа бар Испане Компарте председатель нов. Долорес Ибаррури, Аргентина Компарте председатель нов. В. Кодовилья, Португале Компарте ЦК генеральни секретарь нов. А. Куньял, Цейлона Компарте председатель нов. Викремасингхе, Сирийски Компарте ЦК генеральни секретарь нов. Х. Багдаш, Боливе Компарте ЦК генеральни секретарь нов. М. Монхе, Уругвая Компарте ЦК секретарь нов. А. Суарес. Шун тIа яр Х. Бен Алла керте латта Алжирски Халкъа Республика партийно-правительствени делегации марша А. Х. Амеэ керте латта Iарбий ВIашагIкхийттача Республика правительствени делегации.

Советски оагIоратьара шун тIа бар нн. Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин, Советски правительства кулгалкхо бола делегаш, КПСС ЦК бехктокхаме болхлой.

Шун тIа социалистически мехкий вежарашка долча дезаден дерригача дунен коммунистийн цхьоагIо, даргIатоан прогрессан тIехьа лаьттан тIа мел дола низам кхотаденна хилийтара, социализма гIулакхашн сийлахь-доккха марксистско-ленински идеяшн керда коталонаш яхара тIехьа тоест аьйир Л. И. Брежнева.

ЧIоагIа белане чакхдаьлар шу оттадар.

СССР Лаккхехьара Совет гулъярах дола
СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

ЯлхалагIа кхержача СССР Лаккхехьарча Совета пхелагIа сесси 1964 шера 9 декабре горад Москве гулъе.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель
А. МИКОЯН

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ

Москва, Кремль. 1964 ш. 9 ноябрь.

Шерра-шера доккхий къахьегама толамаш доахаш хьабоагIа Назрановски производственни управлене «Алханчуртский» хьайбаш кхоабача совхоза скотникаш Айгунов Дакка, Газиев Iабдул-Межит.

Цар группе да 350 кира. ХIара дийнахьа-бусен 550—650 граммага кхаччалца дулх тIаккхет.

Шахо йодача хана а тIанийца социалистически декхараш дика кхоачашдергда.

Сурта тIа: Айгунови Газиеви хьайбаш доажадеш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЯЛАТ ЧУИЙЦАД

Шалха производственни управлене дикагIа чакхдаьккхад ер юртбоахама шу «Дружба» яхача совхозе. Укх шера дукха - дукхагIа чуийцад ялат. Планах пачхьалкхенна 17500 центнер ялат дIадала дезача дIаделлад 19 эзар центнер.

Из толам баккхар дукха хьинаре къахьийгал Я. В. Байзакова кулгалдеча тракторни бригада механизатораша. 845 гектар йолча участкана хIара гектара тIара 19 центнер кIан 15 центнер мукх кхедаьд цар. Хий ца дехкача лаьтта цу тайпара хьувкъам кхебар во дац.

Дика къахьийгах свекла лелаераша а. Планах пачхьалкхенна 7600 центнер шекара свекла дIаяла езаш бар совхоза къахьегамхой. Цу культура душ бола пайда дика кхета а беш 384 гектара тIа дIайийра из дино. Дукхача звеноша вай республике а тIехьа дикагIа доархIа толамаш даьхад. Къаьстта белгаахьийннай совхозе Просяных Марияс кулгалду свекла кхею звене. Цун звено коллективо 60 гектара тIа кхелий свекла.

Звено члена йоккха терко йир моттигерчен минеральни удобренешта, кханна хий декхара. ХIара гектара цар ехкар 10 тонн моттигерен 5 центнер минеральни удобренеш. ХIаьта свекла дIаювча хана 50—60 килограмм суперфосфат техар.

Цар къахьегам зехьа байнабац. ХIара гектара тIара 300 центнер болаш свекла чуийнар звено чле-.

Во хьоъхаш дац И. Мусхаджиева, С. Эсембаева керте латтача звеной а. Ерригача совхоза хьокхам 205 центнер болаш цар кхеньча хIара гектара тIара 270 центнер свекла чуийцай.

Совхозе дика свекла хьувкъаш хиларах хIанзе планировка вай цига тIадоагIача шера из культура дIаюргйолча даьттад. Из хургьа 500 гектарах чухналье йоачача участка тIа.

Шалха производственни управленерча боахамашта юкъе дуккъал «Дружба» совхоз мара ца шура яккхара йола итт бетта план кхоачашъяь. ХIаьта цигарча ворхI доярка кхоачашъяьй шера план а. План кхоачашъяьча доярех ба цн. Бержара, Дакаева, Габазова, Шулимова, кхыбараш.

Хьайбаша Iа дика дIакхача йиш хургйолаш дерттIа кийчо яьй совхоза къахьегамхоша. Дерригача хьайбанта кхоачамбалла тайп-тайпара доаьхар кийчаьд.

Ший экономика айеш латт совхоз.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

ИШТТА ПАЙДАНЕГIА ДА

Тха колхозе эттара хьалха хьажкIаш лелаю механизированни звенош вIашагIйоахача хана механизаторий уйла тайп-тайпара яр: цхьабараш раьза бар цу гIулакха, вожаш духхьала бае.

ХIаьта а хIалхача шера хьалхара механизированни звене вIашагIъеллар тха колхозе. ТIачIоагIдаь лаьттра тхьалдарна дIалолалир звенос ший гIулакх. Гуракха тхона хьакъеастайир 100 гектар йола участок. Цу тIа хIайийнача хьажкIашта кулгана гIулакх деш хинча 50 саг везар, хIаьта хIанз 2 — 3 саго бу из болх. ХIара гектара тIа 35 тонн йолаш моттигера удобренеш дIайихьар оаха.

Цу тайпара гIулакх дах тха участкаш дахи цIева лаьттар. Цунах кхоачамбанзар оаха. Ноихъостал эвз тхоай доалахошта а. Массехказа культиваци йир Музыкаева Хьаминчен Хасарова Аминатен участкашка. Оаха хьача ноихъостало торо хилийтар цу звеной хьажкIашка хIабаха мах лехагIа хилийта.

Доацпача хана чуийца ялар хьажкIаш. ЦIалхьорIача во хиш тьокхалаш. Лоацпа тьалашка тIара гектара тIара 35 центнер йолаш хьажкIий чуийнай оаха.

ХIанз кхы а механизированни звенош вIашагIйоахаш латт тха колхозе. Цу гIулакхо торо хулийтаргьа хьатIадоагIача шера дерегIа продукци хьа.

А. БИСУЛТАНОВ,
Советски района Ленина цIерага колхоза механизатор.

Чирчикски электрохимически комбинат минеральни удобренеш хьара Средни Азе эттара йоккхагIа йола предприяти я.

Сурта тIа: комбината территоре тIа.

А. Полякова сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛАШ

«Горскнефта» НПУ мехкдаьтта промышленность семилетка укх лах шера кхоза совгIа дегIаенай. Къахьегама къаьстта доккхий толамаш доах Горагорски районерча мехкдаьттахошен бурув деттараш. Iалий-Юртара, Эльдарова, Орлинера дукха мехкдаьтта доала моттиган гучаякар баьхан долаш республике хьалхара моттиг лаьцар «Горскнефта» НПУ мехкдаьттен газе дукхагIа яккхара. Семилетка мерашка 7-за дукхагIа хиннач мехкдаьтта управлене доаккха мехкдаьтта. хIаьта йоаккхаш йола газ — 10-за дукхагIа. 1964 шу чакхдоалаш республике шолагIа моттиг лоац «Горскнефта» мехкдаьтта промыслоин управлене мехкдаьттен газе яккхара.

Пхе шерен итт беттен семилетка план 84 процент кхоачашъяьй «Горскнефта» мехкдаьттахоша. Планал совгIа аьнкка мехкдаьтта итташ эзараш тоннаш я. Кхеда мехкдаьттен газе гуча а йоахаш, темпаш сихъе аьнна вай хьамсарча Коммунистически парте тIахьехама жоп а луш, «Горскнефта» мехкдаьттахоша шерагара шу масса за доал керда доккхий декхараш тIанийцу шоашта.

Доладелар 1964 шу — семилетка яххолагIа шу. Промышленность сихха дегIайоалае аьнна парте баьча тIахьехайна жоп а луш, тха мехкдаьттахоша хьеля мехкдаьтта доала йоккха ши моттиг — Орлиная, Эльдарово. Опыт йола мастер нов. Н. Г. Москаленко керте латтача номер 45 йолча буровой чура мехкдаьтта йоахка кIедж техар деннен бийсанен бIаьш тоннаш мехкдаьтта я луш. Бригаданча бурув деттераша промысловиший новкъоставца фонтан сихха дIа а хьайха, мехкдаьтта товарни резервуарашка чудерзадир. Цул тIехьагIа массехк бутт баьннача гIоала кхы цхьаьнха а ниш болаш кIедж техар мехкдаьтто барт тайначa коллективана керте мастер комсомолец Ю. И. Ефремов латтача № 49 йолча буровой чура. Укхаза а шоай декхар кхоачашдир Горскерча промысловикаша. Цар доацача хана халача климатически хьалашка мехкдаьттен газе гулъю система хьаййир, кхоь групповой установка оттайир.

«Горскнефта» НПУ 19 цеха, бригадана коммунистически къахьегама коллективан яха сий дола цIи еннай. Цу коллективашка къахьегаш 700 гаргга саг ва. 900 боахо юкъеронгIаш йолча 16 цехен бригадой хIанз яхь лелаю коммунистически къахьегама коллектив яха цIи яккхар духьа.

Горагорски мехкдаьттахой сий долча дезала юкъе хьаьнала къахьегаш ба вай мехкарча дукхача къамех бола шиналаш — кочний, гIалгIай, эрсий украинцаш, кхыбараш.

Массехк шу да НПУ транспортни цехе коммуниста Исаев Мамаша шоферала болх бу. Из теханe цIека къахьегамхо ва. «Горскнефта» НПУ ЖКП директорала болх беш ва ноахчо коммунист Исмаилов Османа Султан. Дика воккъост ва из. Общественни балхаца дика таобеш лелабу цо ший болх. Из дика пропагандист, лектор ва. Цо йоккха дагъа доал предприяте общественни вахаре. Дукха ха йоеппаш Грозненски мехкдаьтта институт яьнна бола инженераш-промысловикаш цн. Газиев Юсапа Кана, Эпельханов Сайхха Султан дукха ха йоеппаш КПСС членийн кандидатала бахаб. Цар хIанзе а шоай сий яьккхал коллектива юкъе. Уж бувза новатораш, производства рационализатораш ба. Промысле дика вовз, хинага а доацаш, балхага йахача къаьнара мехкдаьттахо коммунист нов. Хаснутдинов Михаил Хаснутдинович. Орлиная-Эльдарово яхача цовнача участкие мастерала болх беш ва из хIанз. Ше майра iомаьй цо мехкдаьттахочун-промысловика хала професи.

Тха къаьнара мехкдаьттахо ва хий цIенеча установка механик нов. Дворовчиков Александр Дмитриевич. Шовзткъе итт шу а кхотта ха яьнна ва из, хIаьта а цIакхa сатем боацаш. Дали пхьаина хIанз декхаш дола творчески са ва цун. Цо теркал цо ве цхьакха керда хIама, пхьакха кхоачамбоацав дисац производстве. Цо еннача 15 гаргга йолча рационализаторски предложене эзараш сомаш ахча кхоадаьд. 1964 шера кхыча новаторашца цхьана цо предложени еннав хий цIенеча установках бола оглангара леме эргабаьккха тоабара къахьеха. ХIанз из балха юкъеяьхьаче йиш хилийтаи 30 процентага кхаччалца электроэнерги кхо а шера 15000 эзар сом ахча кхозе а.

Лакхуш латт НПУ производства новаторийн рационализаторийн творчески хьинар. Алхха 1964 шера 9 бетта укхаза дIачу а еша балха юкъейихьача 120 рационализаторски предложене шера 41000 сом ахча кхоху. Уж цифраш шера декхарел тIех я. НПУ болх беча цахах хIара пхелагIвар рационализатор ва.

ХIанз кхы а дукхагIа кердача знанешта тIаьхувш ба тха къахьегамхой. Грозненски мехкдаьтта техникума Горагорски филиале заочно дешаш 44 саг ва мехкдаьтта доахача операторашхеи, лаборанташхеи, бурув деттарехи. Дукхача болхлоша шоай дешар лаккху сайрийнарчен боах беча кагирхойн школашка. Грозненски мехкдаьтта техникуме заочно тIехдика дешаш ва НПУ механик Татаринцев Иван Викторович. Укх шера из техникум йистебоаккхаш ва из. Цул тIехьагIа цун кургье мехкдаьтта промыслови оборудоване механика специальносте. Замерщица нов. Карпенко Галина а ягIа Грозненски мехкдаьтта техникуме заочно деша. Техника-теологи дипломе хьазпарга цо укх шера. Комсомолка цо хиларах тарра до общественни балхаца а техникумерча дешарца а дика таобеш лелабу ший производствера болх. Уж тайпа хьохамаш дукха доаладе йиш яр.

ХIанз хIара участкерча производстве рентабельноста дешаш да массане а теркаш тIабахийта лелараш, производства чухьара кхоачам [illegible] пайда ецари а самна. Хоаш ма дий, мехкдаьтта доаза промышленность тайп-тайпарча турбашка, штангашка, бурув деттача инструментага. Иштта кхычарга гIолла дукхагIа мехкдаьтта дIалоацарех хилар. ДIакъайлача скважинашкаш мехкдаьтта газ гулйеча системашкей деш хIама довцаш. Мукх а маш лаьттах йоаха уж турбаш. Царех пайда эца мегавбац? — шоашна шоаш хаттар а хаь, цу гIулакхага цIенхашта хьажа ладърхIар Горагорски мехкдаьттахоша. Турбаш хьтелилга тIахидлар скважинашта капитальни ремонт еча бонгалех йолча, къаьнара мехкдаьттахо коммунист Белов Александр Андреевич керте латтача бригадана. ЛаьттагIара турбаш хьалъяха йолелар из бригада 1959 шера дена. Цу хана деза лаьттагIара хьалъяьхай 4 дюймагара 8 дюймага кхаччалца диаметр йола, вешта аьлча эггара дукхагIа эшача сортаментах йола 20000 метр совгIа турбаш. Хьалъяьха турбаш юха а гIулакха эшача дIахъар. Дуккьал хIаьль йиш йолаш да Iалий-Юртара йоала ерригa газ хьаука система цу турбаех яь хилар. Геттара дукха турбаш металлолома дIачуенна. Белгаллоалаш да, бахкий технологи хаяи эргайоахаш тоалр а къахьеган дикагIа вIаштIехьбелар а бахьан долаш турбай ихьан погонни метрага дIабоза мах 6 шера кхоза лохбенна а хIанз 4 соми 07 кепигк мара боацаш а хилар.

1964 шу хIанза а чакхдаланза да, хIаьта НПУ хIанзе кхоачашъяьй шера плана оргтехмероприятеш. 81 геолого-технически мероприяти юкъеяьхар баьхан долаш совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта даьккхад. Кхоьй ихо миллион киловатт-сахьат совгIа электроэнерги. Иоацаг ха ший чуухийташ йолча прогрессивни метода чатах кхы тIа а итташ эзараш мехкдаьтта даьккхад. Семилетка хьайолелча дена Горски мехкдаьттахоша 30 российски миллиарда фонда чу ихьад 1 миллион сом гаргга ахча.

Болх беш йолча скважинай фонд массала дикача новлдах я. ТIехдикача технологически режимаца болх беш я ерригa скважинаш. Агротехмероприятеш, керда техника шоай ханнахьа юкъеяхьаш, кIеди етташ мехкдаьтта доаха керда скважинаш болх бе йолаялийтар. хIаьта иштта керда майдаш сихха кийчъяр а бахьан долаш 9 бетта массехк итташ эзараш планал совгIа мехкдаьтта а миллионаш кубометраш попутни газ а дьаккхай. ДIабоза мах лохбар бахьан долаш 17000 эзар сом ахча кхоаьд. Шера декхарел лаккхагIа я уж цифраш. Мехкдаьттен газе дахкхара темпаш дIахо лаккхъяра гIулакха хьатIадоагIача 1965 шера кхы доккхагIа а бехктоххамегIа я декхараш латт Горски мехкдаьттахошта хьалхашка. Мехкдаьттен газе гулъяра, хий Iаламцара системашта дIахо реконструкци е езаш а керда гучаяьха мехкдаьтта доала моттигаш дIахо кийчъе езаш я а.

Тха мехкдаьттахой коллектив бIубенна я уж деррига декхараш цо толаме кхоачашдергхилараш.

Н. ЗАЙКИН,
«Горскнефта» НПУ керттера геолог.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Дика къахьег Наурски производственни управлене «Терский» совхоза кхоалагIча отделенерча хьаккхий ферма болхлоша.

Цу ферма дIамигача коллективо кIеаита пайда лац совхоза. Шабахача итт бетта пачхьалкхенна дIаденнад 120 тонн хьаккхий дулх. Шера план кхоачашъяра цар хIанэчул тIехьагIа дIалла езар 50 тонн мара яц, хIаьта ферме йорстаеш латт 531 хьакха. Пачхьалкхенна уж дIалуча хана хIара хьаккхап доал 90—100 килограмма чухнахье хургдац. Цун на вIаштIехьаргда дулц дIаладара йола укх шера план кхоачашъе.

Из толам бахкхача дикагIа къахьийгал воккхагIча свинарка А. Шатуева. ВIаьш хьаккхарч йорстаьй цо. Цо кхоабача хьаккхарчашта денрен бусен 500 граммал совгIа доал тIаккхет.

Дика котало яьккхай свинарка Адоньева Евгенияс а. Ше лелаеча нана-хьаккхарчашта тIехьа шера 14 хурск кхев езача цо дIабахача итт бетта 16 хурск кхе аь кхоабача групе дIачуеннай. Цуа совгIа укх шера цун групперча хьаккхарчаша аьча хурскех цхьаккха ена а яц.

Шоаш тIанийца социалистически декхараш кхоачашдар дуьа кхы а хьинарегIа къахьегаш ба хIанз цу ферма хьаккхарч лелаераш.

Г. ЗАКИРОВ.

ТХО ДОГ ТЕШАШ ДА

Коммунистически къахьегама сий лакха доаттадеш хьайоагIа Грозненски вагонни депо коллектив. Толамца кхоачашъяьй цо итт бетта план.

Къахьегама овсарле лаккхъяра йола семилетка план хIанзашехьа кхоачашъяьй. Депо болхлоша Российски Федерацие 30 миллиард фонде юкъедихьад 143 эзар сом.

Къаьстта дика къахьегаш я техническа хьожама пункта коллектив. Коллективашара болхлой бахьан долаш поездаш сеца латташ моттиг хинназ. Ханал хьалха кийчъяь цо дIахийтай укх шера 700 поезд. Социалистически декхараш тIанийцадар цо 1200 вагона ремонт е, хIаьта хIанзалехьа шоазв дукхагIа ремонт яьй.

Уж къахьегама толамаш доахача дика къахьийгад осмотрщикаша нн. Юсупова, Джамалдинова, Богомолова, Солнышкина, слесараша нн. Абубакарова, Рогачева, кхычар.

Иштта дика къахьегарах укх деношка Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен облсовпрофен карара кара тела Ше байракх еннай депо коллективана. Ремонт динен занал хьалхен кхоачашъярах Къилбаседа - Кавказа новкъийнаькъа управлене Сийлен грамота еннай цунна.

Вагонникаша дош деннад цхьоалагIча декабрга шера план кхоачашъе.

Г. АНОХОВ.

Механизаторий котало

Дика чакхдоах гуйран балхаш Урус-Мартана производственни управлене Мичурина цIерахча совхоза кхоалагIча отделенерча механизаторашен полеводашен.

Совхозе хьалхарчарча чуийна баьлар уж хьажкIаши свеклаш. Октябра цIей дездара яьржача яхье йоккха котало йоаккхаш 4-гIа ноябрь хьатIаккхоачача денга дIалийна лаькхар планах доагIа 750 гектар гураьха хуе ца бола ялаташ.

Иштта дика да цигр аьнна ахара гIулакх а. Планах аха езаш 750 гектар аьнна йолча, хIанзале къа баьнаб 600 гектар совгIа.

Къаьстта дика болх бир отделене механизатораша цIей хиннача депо ноика. Царех ба трактористаш Чапанов Ахьмад, Мерзаханов Саид-Ахьмад, Версанов Зальмаха, кхыбараш. Денна норма 6 гектар мара йоацача 9 гектарал совгIа аьнна оахаш чакхдаьккхар цар из цIей. Юкъейисе аьнна массехк дийнахьа йистеяккха лерхI отделене механизатораша.

М. МАХМУДОВ.

ШУРА ЯККХАРАИ ИЗ ЧАКХЪЯККХАРАИ — ЙИЗЗА ТЕРКО

КПСС обкомен Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен партийно-пачхьалкхен тIахьожама комитето бьича толламо гучадаьккхад республика шурий промышленноста предприятешка шура дIачуэцачех цуьна хьоанал белгалйоаккхачех хана цIенхаштара нарушенеш еш хилар, стандартни йоаца дукха продукци арахецаш хилар, лечкъораш деши растраташ еши моттигаш хилар.

Шура дIаялара ханаш даима техкаю. ДIачуийца яккхара оттаь ха цхьа сахьат мара доацача метте, шийтта сахьат доаккх шура дIачуэцаш, хIаьта из бахьан долаш автотранспорт дукха соцаль а лоаттаю, продукце дикал лох а ю. Шурий цистернашкара шура еза а ца езаш дIалийю, автоцистернашта фосташ де деза ханаш телаю. Гормолкомбината циферблатни тераэаш ниййсданза кул, дIалуш йола шура кIезигагIа укз.

Шура хьачутеларий флягаши цистернаши бIеха, дIайха хий а уж дIенъю средстваш а йоацаш юл, хIаьта мотта Бачий-Юртен Ялажкьоагий-Юртен сепараторни отделенешка, Горячеисточненски Гудермесски шурий заводашка уж вIалла йила а йилац. Йилапза йола посуда лелаяр бахьан долаш продукци телх.

Дукаь шура юханхухьийт сов миста хиларах а ххьича бахьанех а, хIаьта из юханхухьийтаи уттаю анташ лер тIа хилац. Масала, 1964 шу 7/VIII юхаяхьийта 1700 кг шура; 24/VII—2960 кг; 15/VII — 550 кг; 1/VII—39 кг тIоа. Анташ тIа белгалдаьдац шурен тIоан хьангара дейад а юха хьанга дахьийтад а.

Шурий промышленноста предприятей управленегахьарен кулгалхошкахьарен кхоачамболлаш тIахьожам ца хилар бахьан долаш колхозаши совхозашки Iехаеш моттигаш нийслу шурий хьоанал белгалйоаккхача хана.

Производствени дисциплина мелъяри технологически процессаш телхари бахьан долаш брак йола продукци арахецаш дукха моттигаш хиннай укх шера. Гормолкомбинате укх шера 9 бетта брак яьй 7,4 тонн шура, 1,2 тонн простокваша. Укх шера 17 июле хьоаналга дилача стандартни ца хиларах укхаза брак яьй 6 тонн шурий хьоанал (стандартах 3,2 процент хила езача метте 2,8 процент). Укх шера 23 июле цу комбинатера йоаха дIаяхьийтай 9 процентана меттел 8,5 процент мара хьоанал йоацаш йола кIоад. Гудермесски гормолзаводо 25 августе йоаха дIаяхьийтар 2,8 процент мара хьоанал йоаца 546 килограмм шура.

Даьтта доаккхача Сунженски заводе технолога Аджиевен мастера Шаповаловен бехках тIоадалга диллача стандартни доацаш 7 тонн фатагена хьадж йоагIаш 1,2 тонн даьтта даьккхад, хIаьта из юхачакхдаккхийтарга пачхьалкхен дукха мах в бахаб. Брак йола продукци арахецара бехке баршта де доагIаш дола тaIазар даьд.

Хьаьна йоаца продукци яккхара план тоъал дукха кхоачаш ца еш йисайоллашехьа а, шурий промышленноста предприятешка йоагIачуа совгIа юхател чакхъяьккха шурен шари. Грозненски шурий комбинато 1963 шера йоагIачул совгIа 680 тонн чакхъяьккха шура яхаеннай, хIаьта хьоанал хьакъоасталь продукци арахецара шера план укх тайпара кхоачашъяьй: кIолда — 71,8 процент, козеин — 60 процент. Даьтта доаккхача Сунженски заводо укх шера 9 бетта йоагIачул совгIа яхаеннай 1739 тонн чакхъяьккхача шурий, шара — 370 тонн. хIаьта хьоанал дIакъоасталь продукци арахецара шера план 5 процент мара кхоачашъяьц кIолда.

Грозненски шурий комбинато бизза пайда эцац Урус-Мартанерчен Грозненски шурий совхозерчен шурий заводий балха чIоагIа эшаш йола котельнеши компрессораши хьалъе аьнна дIахийцача ахчах: 1964 шера дIахийцача 34,4 эзар сомах вIалла а пайда ийцабац.

Шура кийчъяран чакхъяккхаран йолча управлене кулгалхоша а (нов. Яковлева) предприятей кулгалхоша а дерттIа хьожаш лелабац материально-бехктокхамера болхлой хьалхаржарен уж гIулакхаш тIа нийсбаьен болх, тIахьожам эсала лоаттабу цар балха, хIаьта из бахьан долаш дукхахьа ахчан маьха лечкъораш, растраташ, хул. «Маслопрома» база директора Борисова, вокхагIа волча бухгалтера Гусева, кхычар материально-бехктокхамерча нахапа зулаьера бувзамаш а теса, 1963 шера 35 эзар сома маьха материальни рузкъаш лочкъадаьд. Даьтта доаккхача Гудермесски заводе мастер хиннача Власовас шура дIатела совхозаш Iехаяра чотах продукци есп а йоахаш тIехьагIа из лечкъаеш дIакхийхьай, цу тайппара пачхьалкхенна 5 эзар сом совгIа зе а деш. Гучадаьккхад даьтта доахача Наурски завода мастера В. Х. Тарасяна дукха даьтта ца тоъаш хилар.

Аллха укх цхьан шера шурий продукци лочкъаь 27 меттиг гучаьяьккхай гормолкомбинате. Шурий комбината экспедитора, КПСС члена, Дадаева лочкъаьй 1,5 килограмм даьттаи 2 килограмм кIолдеи, цхьабакъда, из бахьан долаш бехк ца беш битав из. Лочкъаяр дукьа бокъе йоацаш шушашкара 40 килограмм шура дIахийцача, продукце склада кладовщика Власовайна гормолкомбината приказах «на-вид» оттаяр мара кхы бехк баьбац.

Болх во бу гормолкомбинате ха деш латтараша, царцара цхьайола болхлой материально-бехктокхамерча нахаца барта бахаб, лечкъораща къовсам лоаттабе безача метте, моаш новкъостал ду лечкъорашта, лочкъаль продукци арайоаккхача хана сат сопавац.

Укх шера 17 сентябре, смена йисте а яьнна цIаводача аллха 5 сага чухьежа тайп-тайпара шурий продукци яьккхай шурийца лаьрхIача 117 килограмм хургйолаш.

Шура кийчъяран чакхъяхаран йолча управлене начальника нов. Яковлевас мело ю брак ерашца, социалистически довлахье лечкъаерашна къовсам лоаттабара, республика шурий промышленноста предприятей болх тоабергболаш дикза гIулакх хьадехац предприятей кулгалхошкара.

КПСС обкомен Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен партийно-пачхьалкхен тIахьожама Комитето сацаве бу:

Шура кийчъяран чакхъяккхаран йолча управлене начальник нов. Е. И. Яковлева укх сецап тIа белгалдаьха кхоачамбоацарши дIадаха декхарийла е а хIаьта цу гIулакха:

— управлене аппаратгахьрен шурий промышленноста предприятей кулгалхошкарен царех тийша дIаенача участкай болх тоабара даькъе дикза гIулакх хьадеха, хьалхагIа гIалат далийта бола нах цу балха тIа ца а бохийташ, социалистически доалахьенна тIакхуждача, балха тIа брак еча, къахьегамен производствени дисциплина телхаеча наха лелдерам ловрдоаца хьалаш нийсде а;

— автотранспорт соцаль а лоаттергйоацаш, шурен хьоаналн кIелгтьеш йола моттигаш а хургйоацаш, шура дIачуийяра болх овлангара дела тоабе а;

— шура дIачуэцачеи продукци дIахецачеи хана оттаиь бокъонаш кхоачашъеита Iалашде а.

Гормолкомбинатера ведомствени ха гIойленагIа долча тайпара еттадара хьакъехьарча дешага хьажа управлене начальник нов. Яковлева декхарийла е.

Лахерча предприятей производствени номлосташ дукхагIа хийттар дукъа кхы тIа а де дезар до Грозненски шурий комбината директор нов. Ключева декхарийла е, цу гIулакха 1964 шера капитальни гIирсаш хьалдара комбината хьанийцача средствиех пайда а эцаш.

Шура дIачуийечеи чакхйоахачеи даима тIахьожам лоаттабе, продукци лечкъаеш дола деррига кхаъкаш дIахъьовла Ленински района партийно-пачхьалкхен тIахьожама комитети производствени управленешка гIоллара комитеташи, гормолкомбинатерен маслосырзаводашкарен партийно-пачхьалкхен тIахьожам новкъостал деш йола группаши постахи декхарийла е.

Шурий промышленноста балха тIа, кхаршаш хьахаржарш балхаш тIа дIанийсъяран юкъе доккхий кхоачамбоацараш хилийтарах а шийна карарча бехклоIхара дикза гIулакх хьа ца деларах а шура кийчъярен чакхъярен управлене начальника нов. Е. И. Яковлевайна чIоагIа бехк бoагIар, цхьабакъда, управленешка кулгалхара даькъе ше дувлийта гIалаташ цо цIенача дегаца шийна дIатIаэцарахи уж белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара бокъонца де дезар дергда ше аьнна цо замаенц аларахи — цIенхаштта продукция арра кхоачамбе.

МОСКВА. Коммунистически къахьегама предприяти яха сийлен цIи лелаеча чIоагIачь сплавий комбината коллективо дукха ха йоацаш кхоачашйир производства семилетка задани.

ЧIоагIа сплаваш арахецията 1958 шерацa нийсдича шоаво совдаьккхад, хIаьта хIанз хьо бедалый хиникаштa, мехдаьттахоштa, машинашъераштa эшаш йола дукха а терда изделеш.

Сурта тIа: чIоагIача сплаваштa спекаш еча пече. Агрегатий балхага хьожаш ва коммунистически къахьегама ударник бригадир Н. И. Винокуров.

Ф. Хуххоев сурт. ТАСС фотохроника.

ХОЗРАСЧЕТНИ ГРАФИК ЮКЪЕЙОАЛАЯЬЙ

ХIара наделн зеине хургйолаш арахеца лаьрхIача Москверча цхьйтта предприяте инициатива хьал а лаьца, нефтемаслозавода коллективо патриотически гIулакх дIадолладир комплексни эффективность яр дукьа шерра социалистически яхь йоаржае а. Дукха къахьегамхой цу яхьа юкъеоза а, шоай технологически установкашка хIара сахьата технологически график оттае а. аьнна.

ХIара сахьата хозрасчетни график оттаяро хIара технологически бригадага йиш хулийт шоай балха экономически эффективность къаьнта йовзаш хила, хIаьта, магахьа санна эше, балха экономичкость лакхъяр дукьа вахта йолча хана режимана юкъе керда коррективаш кхахьа.

Хозрасчетни график юкъеихьаро хIара болхлочун сакхетам лакхбу бедалах, растворителех, реагентех, доагорех, Iамарах, электроэнергех, хих, кхычарех нийса а кхом беш а пайда эцара даьнье, новкъостал ду производствени задамеш кхоачаш а тIехкхоачаш а яра, материальни безам тIабахийтара принцип дикагIа чакхъяккхарах, самаца тIахьожам лоаттабарен.

Ер шу доладеннача юххье дена коллективе хьахиннача хозрасчетни графикага завод кхаро йиш хилийтар хIара бригада, установка, бIарччача завода балха технико-экономически хьокхамаш дикка тоаде а пачхьалкхенна дукха рузкъа кходе а.

Масала, укх шера ийс бетта укх тайпарча хьокхамашка кхачар завод:

валови продукци арахецара графикал 11 дии бийсен хьалхаюйлаш болх бу заводо;

плавал совгIа арахийцай 780 эзар сома маьха продукци;

совхха цу хана химначуяна нийсача промышлении производство лакхъяра темп 16,3 процент я;

товарни продукци арахецарга дIабода мах планахчул 232 эзар сом лохбаьб.

Цхьабакъда, цу тIехь кхоачам хулаш дац из! ХIара сахьата график юкъейоалаяро, дукхача болхлой рационализаторски предложенеш производства юкъекхахьаро, коммунистически къахьегама бригадашен ударникашен яхь лелаяро кхы тIа а итташ эзараш сомаш еча хьодергда завода.

Цхьабакъда, тхо долча лелаеш йола хозрасчетни график массеказа, моллагIча производствени участке лелае йиш йолаш яц. Из тарлургьа ритмични болх а болаш, цхьан боарамагIа арахецаш продукце а йолаш йолча пахаддаш лелача технологически процессашца. Уж гIулакхаш хилаза дардолаш дац, хIана аьлча эшта, хилча мара оттае йиш яц бригадай ерригача сменашта мегаргйола графикаш. Цул совгIа, бедала хьаьнча продуктий, реагентий, доагора, Iамара, электроэнерге, хин учет яра еш цу белгалъьнча факторий массаза а лелаеча бустама единицашка хIара сахьата учет е йиш хулийташ йола устройстваш.

ТIаккха мара хелаюлуш а нийдана а хургьн график. График оттаераш производствени е илановни отдела инженерно-технически болхлой ба хьалхагIа а кийчъьача таблицашка хьежжа.

График шии даькъах латт:

чакхъяьккхача бедала дукхаллга хьежжа мара цIена продукт хьайоалаш ца хилаpах;

энергетически факторaш чакхъяьккхача бедала дукхалга хьежжа мара дIахийта йиш ца хилар.

Балха экономически эффективность арахийцача цIенача продукце дукхалах тийша хилар хьахоккаш йола графика хьалхара даькъа обратни пропорциональностах хулаш да, шолгIа даькъа, чакхъяьккхача бедала единицана хоархIаш продукци дукхагIа ме хул, процесс экономичнегIа хул. Цу тайппара, цхьан боарамагIа продукци хьайоалача хана боарамал совгIа продукци чакхъяьккхача зе хул, хIаьта кхьча оагIорахьара, цхьан боарамагIа бедал чакхйоахача хана продукт дукхагIа хьайоалаш хилча пайда хул.

Масала, 120 процент доагор а доагадеш 120 процент бедал чакхйоаких. Цхьабакъда, болх дика баьча бригадо 110 процент мара доагор дIадахийтадац. Графиках ахчаица лоархIаш 120 процент доагора тIера Iойоаких 110 процент, хIаьта цо хьакьокх бригадо мел рузкъа кхоадьд. Кхыча бесса хила а тарлу: доагор совнагIа дIадохийте, бригадана цунах белггалара зе хул.

Цу тайппара хьож электроэнерги, Iы, хий дIадахийтарах фу пайда баьл. Юкъера а, баьшна пайдеш хинна зеи къаьст-къаьста лархIа а лаьохIе, фу хиннад хьоже — зе е пайда.

Уж за цу бригадо ший сменах баьча хозрасчетни балха корттера хьокхамаш. Бетта болх бича установка начальника хIара бригадашкара даннеш гулъю, царна анализ ю, цул тIехьагIа цар экономически хьокхамашка хьежжа бригадашта боагIа мах оттабу.

Лакхе йоалаль хозрасчетни график оттаяра форма кхы а аттача яккха йиш йолаш я лоархIамаш деш сменай дукха за йове езаргйоацаш. Ший балха лоархIамаш деш а цуй результаташ Iомаеш а 1—2 минутал тIехха йоалц операторо, цхьабахьда цуй хьакхаьчача даннеша йиш хулийт цуй балхд экономически вагIонгахьара мах бaь ца Iеш, технически оагIонгахьара а мах бе, хIана аьнча цунна ший болх массе оагIорахьара бIаргагуш а анализ еш а ба.

Хозрасчетни графико балха тIа установка начальника а новкъостал ду. Деннеи бийсанпеи установко баьча балха анализ еча хана цо къаьст-къаьстача сменай хьокхамаш вIаши нийс а деш, царех эгара кийагIа дараш хьахорж, тIаккха марга хьежжа шоллагIча дийнахьа указанеш тел тIехьаюсача сменашта. Цу тайппара, тIехьаюсараш хьалхайоал, хIаьта ерриге установка лакхача балха окарленах дукха экономи а еш болх бе а йолалу.

Цу гIулакха къаьстта дика тоалеппад соахка а тIехьа завод тIехьатетташ хиннача маслоблока головной установка хьокхамаш. ХIаьта хIанз заводе хьалха латтача установкаех цаI я из.

И. АРУТЮНОВ.

ГНМЗ корттерча инженера заместитель.

Болх дикагIа бу

Дукха ха яц Ермоловски дахчах хIамаш еча комбината клуба заведующи Бусыгина Алла йолаь. Бакъда цу лоацача хана а белггала тоабеннаб клуба болх. Ханханахьа кинофильмаш хьувкх, сайренаш хул, художествени самодеятельноста концерташ уттаду. Клуба ший духовой оркестр я. Тайп-тайпарча кружокашта юкъе дакъа лоацаш комбината 40 совгIа болхлой гIулакхера саги ва. Масала, слесара В. Бениденкос халхар дика ду, учетчицас Хохловас илли хоза оал, болхлоша Ершовас, Беловас, Лопатинас, кхычар эрсий халхьа а вай хамара а иллеш доах. Клуба хIамаш тегара шии шерарча кружоке Iомалуш 43 комбината болхло я.

Бакъда, цхьа хIама новкъа доал. Клуба ремонт еча хана комбината администраце йоакхо гьац клуба пианаш а цунна гонахьара моттиг а бокъонца тоаяра. Цудукъа хIанз клубе шийла я, кеа баьде хул бийсана. Из чIоагIа новкъа да кружокашка вахитеш еча, клубе ухача наха.

С. ЧУХАРЕНКО.

ДИКАЧА НАХАХ

IЫМЕРЗА, БЕЗАМЕ

Пассажираштa дика гIулакх деppa, нахаца безаме а Iымерза а хиларна белгалбаьнна ба Грозне трамвайни парка № 6 йолча трамвал № 72—273 йолча вагонаш тIа болх бу кондуктораш М. Гренкос В. Кузьмина. Шии сменах болх беш йола, водителаш Т. Ерманова, В. Колкова еа шу доладеннача хана дена хIара бетта план тIехкхоачашъеш хьайоагIа. Октябрь бетта план М. Гренкос 105,5 проценти В. Колковас 116,3 проценти кхоачашйир. Шу доладелча дена царех хьалхарчо 536 сом шолагIчо 849 сом ахча Iоадаьд планал тIех. ХIанз декабрь бетта чотах болх бу цар. Даим латт цар цIераш трампарка Сийлен доска тIа. Шоаш хьаьнала беча балхаца коллектива хьалхашка сий даьккхад цу коммунистически къахьегама ударникаша.

Т. ЮСУПОВ.

ИТОГАША ГIАДВУГ

ДIадахача шерашка хьайбай продукташ яхара доккхал де хIана дацар Наурски производствени управлене «Россия» яхача юрта боахама артела. Укхаза лаьрхIа уйла е езаш хилар хьайбаш леладераши колхоза правленеи. Шурий кхоккха а ферма хадрашка чIоагIъе лаьрхIар цар.

Цу хана дена тоадала доладелар хьайбай боахамашкара гIулакхаш, хIаьта хIана гIадвуташ да уж. Социалистически яхье доккхий толамаш даьхад артела къахьегамхоша. Пачхьалкхенна шура дIаялара шера план хана хьалха кхоачашъярах лаьца районе эгара хьалха рапорт делар цар. Планах 7800 центнер яла езача цхьоалагIча ноябрга 8000 центнер совгIа дIаеннай шура. Хьайбаш леладераша, механизатораша, кхаьна балхаш дераша цхьа барт белаш низ тIабахийтта хьийтача къахьхинор да из. Планах йола сайни толамца кхоачашъяра мел эзар даьд цар. Шу дIадолалуше а мешача доакъарах химически тух деттаж дола дика гIулакх дIадоладир укхаза. Цу гIулакха хIара шурий-товарни ферме карбамид а етташ хьаьнъю хьажкIий силос. Цу тайпара доакъараш телеро чIоагIа лакхйир доахагара йоаккха шура.

Доалаш дажача ерригача хана шортта юаша доакъар лоттадир деттача доахана. Цу юкъе доагIа гуракьа дIадийна рожь. Хьайбашта долча доакъара лаьрхIа дIайийнар 50 гектара тIа харбаза 20 гектара тIа свеклаш. Юкъарча хьайбашта шортта доакъар хилийтара цхьайола даьтIенаш тоаеш укх тIеххьарча хана дукха хьакхийтад колхозхоша. Ахьан доахан доажадаран лаьрхIа бурунни аренашка дIайийнай 2000 гектар совгIа суданкех магари яха баьцаш. Колхозе хьалхарча зарбанашца дIаоллай 3 эзар тонн хьажкIий силос.

Шура ялхара из пачхьалкхенна дIаялараш колхоза фермашта юкъе хьалхара моттиг дьахар нов. Коаников бригадир волча 2-ча ферма коллективо. Шоашара дика хьехамаш гойт доярка Шпакова Валентинас, Бондырева Мариас, Iуво Газиев Махьмада, кхычар. Шоаш тIайийцача декхарех дика лоархIабу уж. Хьайбаш леладерий балха чIоагIа дика хилар хьайбаш леладераштa поощрени яра гIулакхаш. Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача хьайбаш леладерашта ахчан совгIаташ тел.

ХIанз лакхара социалистически декхараш тIайийцад «Россия» яхача колхоза хьайбаш леладераша. ХIара кхоабача Iаттагара 2300 килограмм шура а яьккха итт эзар центнерал кIезигагIа йоацаш из пачхьалкхенна дIаяла. Хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара бола къовсам хIанз шерра баржаш латт. Укх деношка кхы а лакхлуш да шура йоаккхилга. Октябрь бетта шоллагIча декадах яьккхачул хIара кхоабача Iаттагара цхьа килограмм дукхагIа йоаккх хIанз шура. Доахана юаша доакъар дукхагIа деха доладарах хьахинад из деррига а. ГIолача доакъарца хIара Iуйрийна итт-итт килограмм харбазаш тел хIара беттача Iатта. Дийнахьа 11 сахьат даьлча свекла юл доахана. ТIайийна декхараш толамца кхоачашду цар.

Г. ЛЯХ.

Мехкдаьттахой толам

Семилетка лакхагIча шера план хана хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаь къахьегаш я «Октябрьнефта» НПУ коллектив. Валови мехкдаьтта лакхара итт бетта план 20-ча октябре кхоачашъяьй цо. ЦхьоалагIча ноябрга кхачалехьа хIанах лаьрхIачул совгIа хьадаьккха мехкдаьтта массех эзар тонн я.

Российски Федераце 30 миллиард фонде а дика даькъа лаьцад мехкдаьттахоша. Къахьегама оксарле дикка лакх а еш, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах дIадалехьа пачхьалкхенна кхоадь ахча бIаь эзар совгIа доаш да. Ер шу дIадалехьа кхы а аттаи эзараш сомаш ахча кходе доаш дейнад цар. Уж декхараш хIанз толамца кхоачашде да.

Укх шера план 10 — 15 ди хьалха кхоачашъе лерзI «Октябрьнефта» НПУ коллективо. Из декхар кхоачашдара яхье яьнай нов. Агапирова кулгалду телемеханизированни промысла коллектив нов. Хошенко кулгалду коллектив. Цу шаккхе коллективо итт бетта план 11 — 12 ди хьалха кхоачашъяьй. ХIанз къахьегама темпеш кхы тIа а лакхъеш къахьегаш ба промыслай мехкдаьттахой.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Лектораша говзал лакхъю

«Красный молот» яхача тха заводе лекторий пропагандистий йоккха группа я.

Партийни просвещене сета вIашагIъеххача школашка, семинарски группашка, кружокашки масса хана занятеш ю пропагандисташа. ДукхагIа бола лектораш, пропагандисташ заводе а цунна гаьнна араха а болаш дукха безаш ба. царна юкъе ба нн. Хлусов, Гришин, Генкий, Кончакова, Пилатов, Войдицкий, Скрипник, кхыбараш.

КПСС Ленински РБ микрорайона агитпункт а тха заводе бийх беш. КIирандийнахьа хулача дешарашка, оаха ешача лекцешка герале дикагIа бола лектораш къамаьл деш хул, цига дакъа лоацаш хиларца тха лекторски группай беррига членаша йоккха опыт йолча новкъостамкара говзал дьаIомат.

Лекционни темошка дукхагIа йолча хана беседаши лекцеши ешараш «Знание» яхача обществена лектораш ба.

З. ЛИТМАН, пропагандист.

Грозненски швейно-трикотажни объединене чуйоагIача № 2 йолча хIамаш тегача фабрике хьинаре къахьегаш я комсомолка Брагцева Галина. Цкъа моттиг нийсъенна яц цо тийгача хIамашта юкъе брак йолаш. Цо тийга дале баракъа хозеи дикеи хургда, — оал цох цуца болх беча новкъосташа. Из ишта ха а да.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча бригаде мастералла болх беш я Галина. Цу сийлен цIеро бригада хIара членагара дIадехар дукха да. Из дика кхета а деш хьалхашка латта декхараш тохаца кхоачашду нов. Брагцевас. Смена норма 115—120 процент кхоачашъю цо. Цул совгIа дукха тей, хIада кхеду.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iеш яц Галина. Цо лаьрхIад итт класс чакх а яьккха ший балхаца айкха бурзам болча дешара заведене деша яла. ХIанз барзIлагIча классе дикеи тIехдикеи дешаш я из.

Хьинаре къа а хьегаш Галинас доаха къахьегама толамаш фабрика кулгалхоша ца зувш дитадац. Массехаза Сийлен грамоташи бокхха мах бола совгIаташи зенказ цунна.

Сурта тIа: мастер Салина Анна Ивановна хьожаш я Брагцева Галинас баьча балкага.

И. Плиева сурт.

ХЬАЙБАШТА ЙОАГГIАЧА БЕССА ЮАЕ СВЕКЛА

Мах баь варгвоацаш хьайбай боахама боккхача лоархIаме да шекара свекла хьажкIаштеи клита-бобови культураштеи нийсса доакъарий культураштa юкъеяхийтар.

Шекара свекла — из я 18 процентал тIех шекар а дегIа пайданере дукха кхийола органически веществаш а йоалаш, чIоагIа хьувкъаш йола культура. ДегIах латарга двадеча доакъарий свеклал шоазза совгIа дикагIа я шекара свекла, хIаьта дегIа эша протеин 1,5-аза дукхагIа йоала цунах.

Нагахьа санна шекара свекла доахана доакъаркйна кхеш а 200 центнер йоалаш а хилча, хIара гектара тIара 8 эзарнел кIезигагIа йоацаш доакъарий единицаш йоахаргья.

Шекара свекла кхетамца хьувкъаеш хилча, дукха пайда лургба цо шура яккхара дакъе а. Деттача доаханна доакъаращца шекара свекла телара опыто хьахьокх, нагахьа санна доаханна свекла телача хана лоралуш ца хуле, цо пайда балора меттел зе дергхилар. Колхозашкеи совхозашкеи кIезига моттигаш хилийца шекара свекла хила а хеле, хьайба лащ е шалта хьекха де дахаш. Дукха ха йоаццаш «Горец» яхача совхоза цхьоалагIча отделене бежа Iу ца хьажар бахьан долаш арьIе йиса шекара свекла хелар пхоарача Iетта (хIаьта етт ше шура дукха луч а хьаьна а — 5 процентага кхачалца — хиларца белгалбоалаш хинкаб). Iетта шалта хьакха йийзар, хIаьта чулаьлла Iаса а даьир. Уж тайпа моттигаш кIезига хилаш кхача болхамашка а. Каст-каста дуццаш хоа шекара свеклас доаханара йокха шура сов а яккхаш.

кхьметтел пук хьоанал лох а ю, ккаш. Белгтаь ишта хила тарлу, нагахьа санна шекара свекла телара бокъонаш телкаеш хуле.

ХIана хул из ишта? Дика хоаш да, шекара свекла фабочни культура йолаш цунца мел беш бола болх цунца шекар дукхагIа хилийтен цу цхьан хиина цунцара полисахаридаш кIезигьен гIерташ бах хилар. Хьайбай рационаш бакъахьа нийсьяра хIара шекара единицана кхьан единицал кIезигагIа йоаца полисахаридаш кхоачаргйолаш кхее еза шекара свекла, хIаьта хIанз цунцарча шекара цхьан единица кхоачараш из 0,2 полисахаридаш мара. Хьайбашта полисахаридаш хиланза яргьяш нух хьокхош долча хьайбай кер чура микроорганизмаш унахцIека хулийтаргйола низ телара. Нагахьа санна низ кIезига хуле, кер чура пайданера микрофлора меца хургья, кIезига ебаш хул, хIаьта из бахьан долаш дегIах латац юаш йола хIама. Цул совгIа, шекара свеклайца дукха а нитраташ. Нух хьокхача хьайбай кер чу аммианага дIаккхачалца ехкалу уж. дIаьта нагахьа санна аминик дукха Iийча кер чурча микроорганизмашта яоча оагIорахьа Iатакъ из, ферментий низ ецалу. Из бахьан долаш хьайбай шурий хьоанал дикка лохлу, хIаьта пунах кхы а доккхагIа зе дола а тарлу.

Ца хилийта йиш йолаш бий шекара свеклас хьайбашта харцахьарча оагIорахьа беш бола Iоаткъам? Ба, хIаьта цу гIулакха эшар дукха хIама а дац.

Шекара свекла ца хилийтар а щурах цуй хьоадала хIеаиг ца кийтар а дукха бокъонка нийсье еза рационо

доакъарий единицаштен дегIа эшача протеинах нийсъаь ца Iеш, кальци, фосфор, каротин, клетчатка цунца хилийтара а.

Шура луча доахана рационa юкъе шекара свекла йохийташ хилча, цун хIара 1—2 килограммана лоархIаш дикагIа йолча хьажкIий силоса цхьаьнца килограмм я дикача аьла 0,1—0,2 килограмм а, ябакха е кхьча витаминни доакъара цхьанца килограмм аьтача чам 5—6 килограмм тоха еза.

Цул совгIа, чIоагIа лоархIаме да доаханна телаш дола туз бокъонца боарам а оттабаь телар. Эггара дикагIа да эхьача тула хIара доакъара единицана 10—15 грамм а лоархIаш телар, хIаьта мотт хьекха кхерех дола тух даим хьай чу уллаш хила деза.

Бакъдар аьлча, белгалдаккха дезаш да, моллегIа а доакъар нийсача боарамех тела дезаш хилар. Эггара пайданагIа да нийсъаьча рационаца 8—10 килограмм шекара свекла хилийтача.

Шекара свекла мо мара йицъалийта мегаргьяц ишта шура луча доаханна пайданерча доакъара нийсса йодаш йола доакъарв свекла а. Цул совгIа доакъарий свеклаш ахшекара свеклаш, шоашца доакъара единицаш кIезигагIа йолаш иле а, доакъарий токсинашa беш бола зуламера Iоаткъам оIенбаь дIабоаккхаш е кIаьдбеш йола пектиновни веществаш дукха хул царца, цудукъа доакъара свекла шекара свеклайца нийс а еш юаеш хилча, цунах геттара дика пайда боал.

Шура луча доаханна рационаш нийса уттае торо хилийтар дукха доакъарийна лаьрхIа дIаюча шекара свеклайна нийса дIаеяза яргьяц доакъара свекла, ябакхаш, кабачкаш. «Сортсемовощь» яхача республикански конторага йиш а боахамашта эшача боарамe цу культурай фу Iалашде. Цудукъа кIалзе дена заяяка яланза яргьяц мел эш цу культурай фу дехаш, хIаьта уж жаьхера культураш доакъараш кхедара плана юкъеяхийта а еза.

Шекара свеклас къаьстта дика пайда лургба чуоттальча хьакхарчий рационa юкъе из яхийтача, хIанз аьлча хьакхарчаша къаьстта а чам

болаш дуъ шекар доахна доакъараш.

Сунженски производственни управлене Кирова цIерахча колхозе а Урус-Мартана управлене «Красноармейский» яхача совхозе а дукхача маьха концентраташта метта хулар хьакхарчий рационашта юкъе 40—45 процент шекара свекла яхийтача, цу хана кхьметтел дулх а дукхагIа тIаккеташ хиннад хьакхарчашта. Мехкарча свекла юача районашка хьакхарчашта доакъарийна дукха тел хьоанлага диллача ах совгIа рационаш дIалоацаш йола шекара свекла. ТIехьара къоастаньча хьаккий хурскашта 2 килограмм шекара свекла тела мегаргья, 4—6 беттага кхаьчача чуоттань лоаттаеча хьакхарчашта — 5 килограмм, чуоттань лоаттаеча ялх беттал тIех ха яьнача хьакхарчашта — 9 килограмм, Пхоарача хьакхарчашта — 5 килограмм, хурскIа тIарах йоахкача нана-хьакхарчашта — 10 килограмм.

Нийсъаьча рационa юкъе изаал шекара свекла ухийташ хилча чуоттаьь лоаттаеча хьакхарчий группана денноси бийсанен юкъера лаьрхIача 500—600 грамм дулх тIаккхет, концентрированни доакъараш кIезигагIа тела йиш я, хьакхий дулх даккхарга дIабода мах лохбу.

Сунженски управлене Кирова цIерахча колхозе дикъо дахча хулара хьисале хьакхарчий рационa юкъе шекара свекла ахийтаро йиш хилийтар центнер хьакхий дулх даккхарга дIабода мах 65—68 сомага кхоачабеш лохбе.

Чуоттань лоаттаеча хьакхарчашта телача шекара свеклах боахама пайда лаккбара геттара боккхача лоархIаме да хьайбашта мазшна минеральни веществаш хилийтар. Къаьстта а лоархIаме да рационa юкъе кальций фосфори нийсача боараме хилийтар.

Шекара свекла хьакхарчашта тийлача дикагIа я из керда йолча хана е пунах яь силос. Iакарца кIаьлъаьча е кхелкаьча шекара свеклах, цо азот хьаIетта а дем зе доах хьакхарчашта.

Керда шекара свекла ята а ца оаташ тела мегаргья. Хурскашта лучa хана мара аьте лац свекла. Аьтача свеклах хий дIаяьаст. Iаьржлу из, цуй чам вогIа хул, хIаьта бIарчча йолаш юача хаинул чам кIезигагIа болаш юь из хьакхарчашта. Шекара свекла яе къаьстта телача хана лац да из. Вакуумни самохорнушакашка а йилла из луча хана ата а аьта яла еза из томараш тIа йоахкача хьажкIий силосаца е комбинированни силосаца цхьана. Дика пайда боал паста кийчбеча машинаца кийчбаь шекара свеклай паста буабича а. Цхьабакъда, дIахайта дезаш да, из тайпа доакъар кийчдаь из дебалхите а дуаде дезаш хилар.

Укх шера вай республикерча пкьайолча колхозашкеи совхозашкеи тоъал кIезигьа концентрированни доакъарий заказаш, цудукъа кхомбеш тела деза вай уж. Концентрированни доакъараш кхомбеш телароя шекара свекла, силос, кхьдоля доакъараш хьакхарчий рационa юкъе

дахийтарош вайта йиш хулийтаргья хьатIадоагIача Iаина кIал дика толена а йолаш яхийтен, хьакхарчий продуктивность лаккъен, дулх тIакхетийтарга дIабода мах лохбен.

Шекара свекла Iаина дIаоттаяра эгара чIоагIагIа аьттув болаш ха а хIанзара яр шекара свекла злея дIаууттаяра йIаьлий опыт Iоаьаьа бьаца дааркй совхозе. Из опыт дика хьаIома а яь балха юкъелхьа еза, хIана аьлча шекара свеклах злаш ха я хоаш ца йича из толлае е пунах йоьлла хьоанал дукха йоае тарлу.

Доахана доакъарийца лаьрхIа Iаина кIал дIаоттаьай 8 эзар тонн совгIа шекара свекла Грозненски района колхозашеи совхозашеи, хIаьта Урус-Мартанеи Шаьлеи боахамашка свекла шертта йоллаецхьа а 200—300 тонн мара дIаоттаьаш хIаравалла.

Доахан концентрированни доакъарашца Iаланцдара гIулакха етта хьал нийса кхеталанза а шекара свекла дукхагIа дIаоттанкха а яргьяц.

Шекара свекла, кхьча доакъарех а эзь, нийса пайда эдара. Доахана деккха гIоаца доакъараш кийчдаро совхозашкеи колхозашкеи йиш хулийтаргьи дукхача маьха дола концентрированни доакъараш кхомбеш леладе а Iен эшалахьа доахана продуктивность лох ца [illegible] а.

Г. ПЕТРОСОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР приобоахама продуктиш кхерен кийчъерен министерства кертера зоотехник.

Касие тIа гуйрана чкъаьрий лупца ха я. КIеьш чкъаьрий доаха кемаш дIа форда тIа леддаш. Чкъаьрий дика доах форда чура массаш а чкъаьрий лулнара йоача Дагестански база рыбакаша. Къоначи коммуниста Иванов Анатоле кулгал деча СЧС-172 яхача сейнера коммунистически къахьегама эшипаш дIеналехьа а кхоачаенъаьй цхьан шеран ах шерен норма.

Р. Диев сурт.
ТАСС фотохроника.

ДIа хIана дец гуйран ялаташ

Шаьла производственни управлене «Автуринский» совхоза шоллагIча отделене дIаде дезаш 900 гектар ялат да, царех 500 гектар кIа а долаш. ХIаьта хIанзалца дIадийнараш 405 гектар мара дац.

— Тхона техника тоъаш, хьалкIанга свеклаи чуййца на дахлла дIалуверда-их ялат, — йоах отделенче агронома вов. Акиева.

Из бахьан дац. Цу отделене шиь хаппахьа аьхадац лаьтта. Цудукъа во кийчдаьд из. ХьатIадоагIача шера хьувкъама лаьрхIа яха еза минеральни удобренеш а ехкаяц. Ишта мара доал ца даьча ялата хьувкъам а лоха хургболта ца хоиш-м хила йиш яц отделене агроном а совхоза кулгалхой а.

А. МАГОМЕТОВ.

ТIАДОАГIАЧА ШЕРАРЧА ХЬУВКЪАМА — ЙОАГГIА ЛАРД

Соцялетка тIехьаьча шера хьувкъама лаьрхIа 40 эзар гектар гаргга гуйран ялаташ дIаде дезаш ба Грозненски производственни управлене къахьегамхой.

Управлене дукхагIа доача боахамашка дика чакхдаьлкхад из лоархIамегIара гIулакх. Ишта Грозненски опорно-хьокхама совхозе дикагIча агротехнически хана дIадийра 10 эзар гектар гаргга гуйран ялат, цунах дукхагIдо «безостая-1» яха кIа а долаш.

Ялх эзар гектарал совгIа гуйран ялаташ дIадийнах Цхьоалаг1ча май цIерахча колхозе а. Цу шина а боахамашка минеральни удобренеш еттаяц дIадийра ялат. Грозненски опорно-хьокхама совхозе хIара гектара шишша центнер йолаш самолеташца суперфосфат техар. БIаьстаи юххье цIаькха а минеральни подкормка ергья совхоза специалисташа. ХьатIадоагIача шера хьувкъама тешшаме ларх еллай совхоза къахьегамхоша.

Ялат дIадувчеи ялб оахачеи цу тайпара толам баккха вIаштIехьдаьлар боахамий кулгалхоши партийни организацешши болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах. Механизаторашеи малявоаштеи юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяьй. Уж балхаш деча хьалхара моттиг лаьккхачарна цIе вымпелаши ахчаи премеши тел ар. Кхашкара болхлой болча каст каста агитатораш хулар. Инженерно-технически болхлоша хьалхе а дика кийчъяьяр юрта боахама техника. ВIаштIехьбаьккхабар дика а дарегIа а а бола общественни кхача.

ДIадахача шерашкарчул дукха дикагIа ду хIана кхашкара балхаш «Горячеисточненский» совхозе а. Масала, дIадахачь шера гурахьа аьхь аха кхенэар. Цудукъа цхьа эзар гектар совгIа бIаьстий юв культураш бIаьстан аьхача лаьтта дIаейийзар цу совхозе. Из бахьан культурай хьувкъам дукха лохагIа хилар.

Укх шера уж гIалаташ дIадаьхад. Эзба лаьрхIа дола деррига лаьтта аьха даьнар морг да, укх деношка йистебоаргба гуйран ялаташ дIадийна а.

Цхьабакъда, ишта дика дац гIулакхаш управлене кхьча колхозашкеи совхозашкеи. Во ду кхашкара балхаш «Советская Россия» яхача колхозе. Планах колхозо 1550 гектар гуйран ялаташ дIаде дезача дIадийнараш цхьа эзар гектар гаргга мара дац.

Из болх секла ледара бу техника во кийчъаь хиларах, къахьегам во вIаштIехьбаккхарах. Нов. Дмитриев керте латташ болча колхоза механизаша тракторашта кабинаш оттаь ца хиларах бийсана меттел дийнахьа а дика ха латтача хана мара кхашкара балхаш де йиш йолаш бац цигара трактористаш. Болх вIаштIехьбаккхара юкъерен технически кхоачамбоацараш хиларах шоллагIен кхоалагIен сменаш вIашагIйохкаделлац.

Во ба общественни кхача а. Гуйрийнен делкъийнен дукча хIаманга хьожаш дукха ха йоь механизаторий. Лоха я къахьегама дисциплина. ДукхагIа болча трактористаша сменни норма кхоачашъяц. ХIаьта цхьа болча трактористаша колхозан тракторашца дига бахача маьха болхаш оах.

Уж кхоачамбоацараш кIезигагIа хургдар нагахьа санна колхоза председателa нов. Абдусаламова, партийни организаце секретара нов. Эхаева механизатораштa юкъе социалистически яхь йоаржаьъяре, материальни поощрени йоье.

Доккха гIалат да ялат дIадувча лаьтта хиш дехкаргдолаш хьалхе а а харшаш ца дахар. Колхоза дукхагIа дола лаьтта хий деккаш да. Бакъда, колхозе терко-м яц хиш дехкача лаьтташка боккха хьувкъам баккхара.

Грозненски хиш дехкача системa управлене кулгалхоша их. Карвенеи Никитинеи вIалла новкъостал дац, ве тIахьожам лоаттабу колхозага хиш дехкача хаьттаех дикагIа пайда оцийтара. Цудукъа тесса йитай ялата хьувкъам сешбаккхара йола кертера везера.

ТIехьагIа цIийвала веларгвоацаш сихха кхоачамбоацараш дIа а даьха хIанзе йолла еза хьатIадоагIача шера йола хьувкъама лард.

К. ЮРКОЕВ.

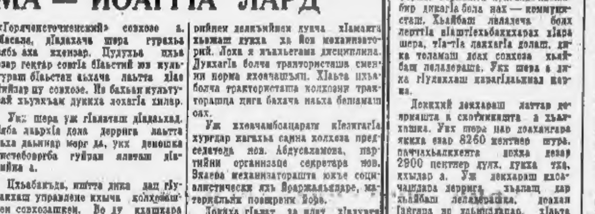

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. Шоай болх дика боэзаш ба Минеральноводски производственни управленерча «Пролетарская воля» яхача колхоза дояркаш М. И. Ульянина, М. А. Хован, Н. М. Стольцева. Укх шера ша-шоай группашкарча хIара Iаттагара 3000 килограммал тIех шура яьккхай цар.

«Пролетарская воля» яха колхоз хьайбаш лелалу боккха боахам ба. Ер шу чакхдоаллаш лаьттан хIара бIаь гектара лоархIаш 520 центнер шура йоаккхаргья. Шурий 1 центнерага дIадоаар — производственни управлене иттара а кIезигагIа — 10 сом 20 кепиг да.

Е. Шулепова сурт.
ТАСС фотохроника.

ГIУЛАКХАШ ТОАЛУШ ДОАГIА

Наьсарен производственни управленерча «Назрановский» совхозе беррига кхоабаш 456 етт ба. Уж шин шурий-товарни фермашка дийкъад: Аьлти-Юртарчеи Яндаререи.

Хьайбашкара йоаккха продукци алсамъяккхара керттера де дезар — дояркай штат вIашагIйоллар дар. Хоаш ма дий деяркаш даим хувцалуш хилча ферма къахьегама оасарле лаьха хургйоацилга. Цудукъа оаха шоай болх безаш болча 25 дояркax вIашагIъеллар шаккъе а шурий-товарни ферма. Фермашта кулгалде хьожабир дикагIа бола нах — коммунисташ. Хьайбаш леладеча болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах хIара шера, тIа-тIа лаккхагIа долаш, дика толамаш доах совхоза хьайбаш леладераша. Укх шера а дика гIулакхаш кхагIIдаьккхал кертера.

Доккхий дехкараш латтар деяркашта а скотникашта а хьалхашка. Укх шера цар доаханнгара яккха езар 8260 центнер шура. пачIахьалкхента доахка дезар 2900 центнер дулх, дукха тха, кхьлар а. Уж дехкараш кхоачашдара деррига хьалац дар хьайбаш леладераша. Доахан Iайгара во дахькадапар, хIаьта дояркаша дукхача шерашка баьча балха Iоаль опыт да.

Совхоза хьалхашка латта декхараш дикагIа кхоачашдара масса дояркаша хьайицав 20 Iаттах латта группаш. Шера планах хIара Iаттагара 1700 килограмм шура яккха езаш бар дояркаш. Бакъда, цох кхоачам ца беш хIара социалистически дехкараш тIаийцар хIара Iаттагара 1800-нагара — 2500 килограммага кхаччалца шура дикка. аьнна. ХIаьта республика мааша Барахоева Лемкас хIара Iаттагара 4800 килограмм шура дикка лаьрхIар.

Цу хана дена цахаддаш, вIашн социалистически дхье а булаш, къовсам лоаттабу дояркаша цIеяш

тIайна дехкараш сийлонца кхочашдаш.

ХIанз доча толамашка ваккъа баьхкабац Аьлти-Юртарча шурий-товарни ферма хьайбаш леладераш Сийлахь-боккхача Октябра 47 шу дузача дейна. Шера план кхоачаш а еш 1700 килограмм яккха езача 1960 килограмм шура яьккхай хIара Iаттагара цу ферма коллективо. Къаьстта дика толамаш баьхал ферма дикагIболча дояркаша Барахоева Лемкас (хIара Iаттагара 3503 килограмм шура яьккхай), Алимжанова Жоркас (2174 килограмм яьккхай), Сагова Дунайс, Чешева Лизас, кхьчар а.

ХIаьта еррига совхозе гIоллa хIара Iаттагара 1650 килограмм шура яьккхай. Тешшаме ала йиш я 26 ноябрь тIаккхачалехьа совхозе доаханнгара шура яккхара шера клан кхоачашъергхилар, хIана аьлча, хIанзе а 8260 центнерах 7346 центнер шура яьккхандаь. Дояркаша доаханнгара йоаккхаш йолча шурий хьоайал а лакха я. Базиски хьоанал 3,7 процент йолча шурий хьоанал 4,4 процентага дIаккхач.

Массаш вIаштIехьлоад тха вогIа дика хьоххамаш лаха. Цигалаье дика хьалаш вIаштIехьаьйр оаха дарна. Ахкаи замалахь доахан дьагIенашка долча хана хьайбаш леладархой чуIергбоаш дика цIенош даьдап, салоIача хана сагота хургйоацаш газеташ, журналаш, пацдар, кхьлар хилийтар. Бакъда, керттердар шура соъьаккхарга хьежжа алапи телнага дар. ХIара совгIа яьккхача шурий килограммах дваг1ачул 20 процент дукхагIа ахча телар. ХIанз тIехьарча хана кердача хьисапе алапи тела даьннад тхо. Из тел оаха шурий хьоаналга кьежжа. Цу гIулакха хIара деяро яьккхача шурий хьоаналга тьош. Хьоанал лакха ме хул алапи а лакхлу. Цул совгIа шура алсамъяккхара дика новкъостал хилар ахкеи замалахь мошь буц яьарал совгIа деахана концентраташ, карбамид телаш хиларо. ХIанз а тIехь, доахан фермашка хьалдоалладаьчул тIехьагIа лахлац цар луш йола шура. ХIара бетта йоаккхаш йола шура 100—150 килограмм тIаккхет. Укх деношка шин ферма йоаккхаш йола шура 1800 килограммал лаккъеннай. ХIара Iаттагара дийналь-бус йоаккхаш йола шура 4,5—5 килограммага дIаккхач.

Бакъда, хIанз а дIаккхоачадаьлаш оаха шурий центнерага дIалоаар планах лаьрхIачунга. Шурий центнерага дIалодар 14,5 сом хила дезача 15 сом дIалоад. Из хинна шурий центнерага дукхъал дIадоалачух совгIа кхьйола харжаташ еш хилар: автотранспортни гIулакхаш, кхьлараш а. Бакъда, шурий центнерага дIаладар геттара лохдергда оаха хьайбаш леттара механизаци йича. Цу гIулакха хьеш латт «Карусель» яха установка.

Дика пайда боал тха совхоза жа леладерх а. Тха совхозе беррига 5200 устагIа ба, царех

3200 жий а болаш. Жа леладераша хьалхашка латташ дола декхар дар 150 центнер тха доаккъга. Жена дика гIулакх дарах, уж доргача хана цIендаь тха доаккхарах. цар вIаштIехьдаьлар пачхьалкхенга 164 центнер тха дохка, из дух 109 процент. Къаьстта дика хьокхамаш дар жа доргача Алиев Iаьлий. Цо 1963-ча шера баьча хIара Iаьхарга тIера 2800 грамм тха даьккхар план 2200 грамм мара йоацача. ХIаьта Корнев Яхьяс хIара устагIах тIера 4 килограмм 180 грамм тха даьккхад план 3 килограмм мара йоацача.

Бакъда, ишта дика хиланзар тха жа дебадилга. ДIадахача шера жена во осеменени ярах укх шера дукха жа Iаьхар дисар. Цудукъа хIара 100 жийна тIехьа 70 мара Iаьхар кхебанар жа леладерашa.

ДIадахача шерa хинна гIалат дха ца нийсдалийтара укх шера искусственни осеменени де кхо цунце хьайийлай оаха. Тхоай жа леладерех, курсашка а бахийта, дика осеменаторий кадраш вIашагIъехкай. Цул совгIа Грозненски фух бела 20 на а нийцаб оаха. ХIанз Пхьалехьонгий-Юртарча жа-товарни ферме жена искусственни осеменени а болабеннаб жа леладераш. ХIанзе 11 дийнахьа 1600 жийна осеменени яьй. Укказа къаьстта дика болх бу дикагIболча осеменатора Плиев Iалаудина. Осеменени яьча 1600 жийх це ше цхьанне 1204-нена искусственни осеменени яьй. Ишта дика осеменатор ва Алиев Iийса а.

Бакъда, хIанз цар дIадаладаь дика гIулакх пайда боаццаш лисар кхерам болаш да. ХIана аьлча, жа дахкаш йола жедаш йIайха, ладав Iечуулаергдоацаш хила еза. Бакъда, тха 8 жен шифер тIайхиланза я. Совхозе дукхаза дехар дарах юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен Министерства хьаленаш яц тхона шифер. 1965-ча шера март бетта жа лахка доалургда, хIаьта жедаш йIайха яц. Iоаль Iохарий лаварах хувнаш доьр кхеван болаш да.

КIеофига тIаьхьайисай тха совхоз пачхьалхенга дулх юхкача. План 63 процент мара кхоачашъьяц оаха. Бакъда, тха ер бетта торо я декабрь бетта дулх дохкара план йиза кхоачашъе. ХIанз цу гIулакха чуоттаьь кхоабаш 130 бежана 1600 хьакхех я тха совхозе. Царна дикка ме дуъа доакъар хулийт. Хьайбаш дарсташ, дуьацш латт. Дика хьеж хьайбашка Iаертов Израила. Цо кхоабаш дола хьайбаш массарел дикагIа да.

Хьагучох, царц хургдоацаш ала йиш я 2900 центнер дулх доаха дезача дукхха дукхагIа оаха доханаргхилар. ХIана аьлча, дIанзале 1832 центнер дулх дехкад совхоза хьайбаш леладераша.

М. МУЦОЛЬГОВ,
«Назрановский» совхоза керттера зоотехник.

Б. АРЧАКОВ,
тха собкорр.

ХЬИНАР СОВДАЬККХА КЪАХЬЕГ

ХьажкIаш геттара дика кхеяй укх шера Наурски производственни управлене Ленина цIерахча колхозерча Горский Владимира звенос. 55 центнер томар тIехь хьажкIаш йоах цар хIара гектара тIара.

Шоаш кхеяь хьажкIаш чуйна шоаш йолалуш колхоза механизаторашта лаьрхIар шоллагIа ялат 28 октябре чуйна даьхкъ. Дикка кхоачашдир цар шоаш дена дош.

ХьажкIаш чуцача къахьегама оасарле лакха йолаш болх бир комбайнераша Таранин Петреи, Калинков Михаилеи, Княльков Михаилеи. Цар хIара дена чуцар 6—7 гектар хьажкIаш кормах эша ехараш 4 гектар мара йоаница метте.

Шоай тракторашa тIа геттара дика болх бир Богаев Ильмана, Селиваников Георге. ХьажкIаш тIара лораш дIайоахани уж йокъалеш йолча хьетта шахадаш дIаттухьар цар даьлька томар тIехь хьажкIаш.

К. САНТОВ.

РЕЙД ЧАКХЪЯЬННАЙ

Чакхъяьннай «комсомольски прожектора» областной штаба бригада рейд. Тхо хиннад кхашкара балхаш деча дукхача участокашка. Тайп-тайпарча районашка вала даьккхача 20 дийнахьа балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара доккха новкъостал дир юртбоахама къахьегамхоашта рейдеи бригада членаша.

Дукха кхоачамбоацараш белгалдаьхар Шаьла производственни управлене «Джалка», «Автуринский», «Шалинский» яхача совхозашка. Масала, «Джалка» совхоза новкъостала яйта Грозерча АТХ-5 яхача боахама автотранспорт яр. Цига хьинача 12—13 машинах болх беш 7—8 машин мара хилацар. Оаха из гIулакх айдаьчул тIехьагIа еррига машинаш болх бе яьлар.

Дукха гIалаташ дар Аргунски ялат дIайийдача пункте а. Ниъ-пхе минута Iейоасае еш машин цхьан сахьата совгIа йоассайора, несовнийн къарань а мелаш балха уйар. Уж йийцар Шаьла районни радио чу гIолла рейдови бригада члена нов. Юсупова.

ЧIоагIа гIаръе йийзар тха Сунженски производственни управлене XIX-ча партсъезда цIерахча колхоза шоллагIча бригада бригадирана нов. Золотухинца. Уккхаза гуйран ялаташта лаьрхIа тIаккхьа суперфосфат дукхьал лаьтта Iе а йоассаеш геттара дукха йоаръа. Из йоаргйоацаш цхьан метте гулъяйтар оаха.

Цу тайпара кхоачамбоацараш белгалдоахаш сихагIа кхашкара балхаш чакхдахара новкъостал дир тха рейдови бригада вай республика дукхахча боахамашна. Уж санна йола рейдаш хIора шера а лерхI «комсомольски прожектора» областной штаба членаша.

Э. ГУСЕВ,
«КП» областной штаба начальника заместитель, рейдове бригада член.

IА ДАККХА НОКХАРИЙ КИЙЧДАР

Нокхара-мозий вахар чухь вгIава бехктохкамегIара ха я нокхараша Iа доаккхар. Нокхарана дика Iа даккхарах тийша да хьатIадоагIача шера уж дебилга, хIана аьлча, дика Iаьгара даьнна нокхарий са чIоагIа долаш, шиь болаш хул. сихха деб. моза дукхагIа гулду, юртбоахама культураштa дикагIа опыление а еш. цар хьувкъам лакхбу.

Укх шера ахкаи селонах моза гуллара метеорологически хьалаш дика ца хинар бахьан долаш вай республикерча колхозийни совхозийни нокхарий Iаина дуарглолча хIаманца Iалаш ца хеш дисар. Нокхарий Iаина лучча хIаманца Iалашдара гIулакх къаьстта во

латт хIара аьнна чу дах юхедита моза 3—4 килограмм мара доацача Ведана, Шаьла, Ножай-Юрта, Сунженски, Советски районий колхозашка. хIаьта хIара нихха Iаина дал дита дезар 12 килограммал кIезигагIа доацаш моза да. Нокхарий Iаина шекара сиропаца кхаба йиш хургйолаш дуача хIаманна уж Iаланцдара кIанзе а дена оашагIйолла еза колхозий правленеш, совхозий директораш.

Нокхара-мозий кхаба деладале бIенаш кийчлаьза, сов йола рамкаш дIахланза ярьяц. Цул тIехьагIа лакхера а оагIонцара а аьргаш е гIайбаш оттадаь йохкае деза бIенаш.

Укх боараме кийчду сироп: цхьа дакъа хийн ши дакъа шекарен. Эггара хьалха хига кIедж а якхийта, цошача боараме шекар чутосе, тIаккха ца бокъонна деша даллалца кега а дийя, пуъ тIехьагIа Iаттагара Iоаьккхача тайпара йолча шурий боараме хургдолаш мел долийт кийчдаь сироп. Саррахьа кормушкашка е сотовамкашка а етте ши-ххо лито сироп ду цхьа луча хана.

Цул тIехьагIа Iаина кийчду бIенаш. Iа даккха кийчдеча бIена оттаю. 1,5—2 килограммал кIезигагIа доацаш чу моза доаллаш йола сотовамкаш.

ДукхагIча хана цхьан оагIорахьа эзе кийчду вайнига бIенаш. Цу хана бIена йисте къулбехьенгахьарча оагIоца оттаю 3—4 килограмм моза чудоаллаш йола. вешта аьлча мезах йиза йола рамкаш. пул тIехьагIа ахаьахьа кхаччалца моза чулатта рамкаш а. Iай нокхарий чуноаттаде цIа а кийчде деза цу хана. Декъа, тIоадаш чуяргйоацаш тIера тхов а болаш хила деза нокхараша Iа доаккхаргдола цIа, хIана аьлча Iа доаккхача цIагIа мухи тIоадаля хилча да магац нокхарашта. ЦIен чура пенаши тховнаши хьекха а кIиро теха а хила деза. кIийлен тIа хи чура ена гIоакара тIоа хьарца беза 20—30 сантиметр сомай а долаш, дIайхача сенаша

дезинфекци а е еза, цхьан кубически метра лоархIаш 20—30 грамм йолаш. ЦIенна гоннахьа харшаш даха деза сенаш голча хи Iамашкара хий дIаухаргдолаш. Цхьан нихха 0,5 кубически метр моттиг кхоачаргйолаш хила деза цIа. Нокхарий чудохка яьшаш дIаоттаяра цIагIа арахкхех тховсе еза, мугIараштa юкъера йоккъаш 60—70 сантиметр а хургйолаш. Чоаиллен нокхарий дорадар дукхьа, уж чуяргйоацаш массе моттиг дIакъовла еза.

Ха бокъонца шеа а ена дIаоттачул тIехьагIа нокхарий царна кийчлаьча цIагIа дIауухьу. Из я ноябрь бутт юкъе кхаьчча ха. 0 градусагара 4 градус йоккхагга кхаччалца температура доаттае еза нокхарий чулаттача цIагIа, фен тIоахал 75—85 процент а хургйолаш. Белгалдаккхалза ларгвац, нокхарашка аре юкъе а Iа доаккхалургхила. Цхьабакъда, цу хана хIара нихха лаьрхIача 2—3 килограмм дукхагIа хIама яаргья цар.

Колхозий, совхозий, производственни управленей специалисташ дехкарийца ба нокхарий Iа даккха кийчде а уш дика Iаьгара доаханнгала гIулакхаш кхоачашдара нокхарий леладераштa новкъостал де а.

С. СОЛОВЬЕВ,
нокхарий леладара конторa кертера зоотехник.

Доазол дехьара

ЛЕНИНСКИ ПАРТЕНА ГОНАХЬА КХОТАДЕННА ДА СОВЕТСКИ ХАЛКЪ

МОСКВЕ ХИННАЧА ТОРЖЕСТВЕННИ ЗАСЕДАНЕХИ, ПАРАДАХИ, ДЕМОНСТРАЦЕХИ ДОАЗОЛ ДЕХЬА ЯЗДЕРАШ

ВАРШАВА. «Советски нахьа хIанзарча тIехьено сийленца дIахьо котъюьла Октябра байракх» — иштта корта а оттабаь «Трибуна люду» ахача газето кепа тох КПСС ЦК ХьалхарчА секретара Л. И. Брежнева съездий Кремлевски Двореце хиннача торжественни заседание лъча доклада еррига текст. Октябра байракх машаран социализман тIехьа лоаттабеча къовсама байракх хилар, хIаьта советски халкъа денал дола авангард КПСС коммунизма котаденга ленински некъаца йодаш хилар а, белгалдоакх газето.

Москве хиннача парадах хоам бош «кердача ракетий тайпаш» хьахьекха хилар белгалдоах газеташа. Машари деррига социалистически мехкий хьашташи лорадеш латтача Советски Союза Герзашцарча низай тIема ниа хьагойтар парадо, яхаш люду «Трибуна люду» яхача газето.

* * *

ПРАГА. «Руде право» яхачей «Правда» яхачей газеташа Л. И. Брежнева еррига доклад кепа техай. «Дерригача континентий халкъаш тIахьех Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце» аьнна корта а оттабаь цу доклада кепа техай «Руде право» яхача газета. Советски Союза Коммунистически парте СССР халкъаш ленински некъаца коммунизма котаденга дугийта белгалдоах газето.

* * *

БЕРЛИН. «КПСС» ленински некъаца коммунизмага йода» аьнна корта а оттабаь съездий Кремлевски Дворецe хиннача торжественни заседанера репортажи Л. И. Брежнева доклади кепа техай «Нейес Дейчланд» яхача газето. Дунен тIара халкъ хуаца аьнна Октябра хIалонадехьар хIанз пхьанненa а яха сеидде могаргдац аьнна йола доклада юкъера моттиг кхаьотта белгалйоах газето.

* * *

БУДАПЕШТ. Дерригача будапештски газеташа кепа техай Москве хиннача торжественни заседанех йола отчет. «Сийлахь-йоккхача Октябра дерригдуненистически коталенаш» аьнна корта а болаш цу отчета кепа техай «Непсабадшаг» яхача газето. «Ленински генеральни некъаца коммунизм котъяккхарга. Октябра байракх — машари социализми бахьанце лоаттабеча къовсама байракх. Коммунистически парти — советски къахьегамхой денал дола авангард».

* * *

СОФИЯ. «Дерригача адамаш вахар хийцад Сийлахь-йоккхача Октябра», «Дерригача континентий халкъаша некъ сийрда боах Октябрьски революце маяка» аьнна кортош а техаш Л. И. Брежнева лъча дерригача доклада кепа техай болгарски центральни газеташа.

«Ленински партена гонахьа советски нах кхотабенней цхьаьгIо йолаш хилар хьагойта манифестаци», «Ленински некъаца — коммунизмага» аьнна корта а болаш Москве Сийлахь-йоккхача Октябра 47 шу хилар дездарах лаьцна йоккхий репортажаш кепа техай «Работническо дело» «Народна младеж» яхача газеташа. Машар лорабеш керда тIом хьеба гIертараш юхаеттамаш латтача советски тIема техника йохха ниа белгал а йоккхаш иаду газеташа Москве хиннача тIема парадах.

* * *

БУХАРЕСТ. Л. И. Брежнева доклада изложенена кепа техай румынски газеташа. Парте тIехьарча съездашой цуна Программан белгалбаь генеральни некъ меттагIа баргбоацаш хушалуребоацаш ба яхаш белгалдоах газеташа.

Хьинар айденначa хьалашка дездаьц Москве Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 47 шу хилар, яху «Скынтейя» яхача газете. Москве хиннача парадехи демонстрацехи лаьцача отчеташ тIа ЦIеча майдане хиннарий теркам ракетни бIухоша тIаьхар яхаш белгалдоах дерригача газеташа.

* * *

БЕЛГРАД. Москве хиннача торжественни заседание КПСС ЦК ХьалхарчА секретара лаьча доклада изложени югославски газеташа. «Дунен халкъашта юкъера кхокхам лаьгIара тIехьа я СССР» аьнна корта беннаб «Борба» яхача газете цу материала.

Мозамбика къовсам лоаттабу

ПРАГА, 5 ноябрь. (ТАСС). Португальски колонизатораша духьалара тIом дIахо лоаттабергба бахд, аьлар Мозамбик мукъаккхара Фронта «Френимо» председателя Эдуардо Мондлане ше ЧТБ яхача агентства директора заместителa Л. Фишера интервью лущ. ХIанз, аьлар цо, колонизатораша духьал къовсам болабаьча хана дезa эттара хьалха доладенлад тха Мозамбика территоре тIа повстанцаш тIема гIулакха кийчбе.

Африкански континенте эттара тIехххьарчарех йола колони я Мозамбик, аьлар дIахо Мондлане, фундагIа дь а из ший бе сода гIерт португальски фашистски режим. Массанахьара а къам-мукъадаккхаре болама отрядаш тIатаIарах португальцаша акха Iазап дир наьршача граждански нахa. Цар хьалхах беранаш кувцар, хIаьта цхьабараш дийна боллавехь а богабора. Колониальни эскара салташа бахача нахa алат чудола амбараш хIалакйора, из бахьан долаш иеццера юрташка.

Кхерам а репрессаш а шийна тIалуттаншехь, тха доакъошта йоаш йоа новкъостал ду Мозамбика халкъе, эшача хьулабала моттиг лу, аьлар дIахо Мондлане. Тха салтех цхьаккха португальцашта дIалец вац.

Колонизаторашa террор лоаттар бахьан долаш эзараш бола мозамбикцаш лоалахарча мехкашка — Танганьике, Малаве, Къулбехьен Родезе ух. Танганьика правительства дикаа новкъостал дир бойдда бахараша, хIаьта Къулбехьен Родезе Мозамбикера бойдда бахараш шевар лаьцар.

КЪАХЬЕГАМИ КАПИТАЛИ

ИТАЛИ

Итале дахчах хIамаш еча промышленноста 3000 000 болхлочо 24 сахьатара забастовка йир. Къахьегамхоа керда соглашени оттаяра тIехьа къовсам лоаттабу цар.

АНГЛИ

Ригос яхача шахта (Къулбехьен Уэльс) 300 шахтера забастовка хьайкайй кIора промышленноста къамa управлени из шахта дIакъовла лорхIаш хилара духьал. Из дIакъовлара духьал бахьнаб Абердор яхача къухара шахтераш а, хIаьта иштта Къулбехьен Уэльса шахтерий конференцеца юкъе даькъа лоацаш хинначаш а.

«Рутс моторс лимитед» яхача компание Линлудерча (Шотланди) автомобильни заводе 400 совтIа йола болхло производство йита дIавахар къахьегамa кийсхо йоацд хьалаш дилларах.

Шоай материальни хьалаш лорадеш забастовка лоаттаю «Солсбери трансмишнс лимитед» яхача компанена карайолча автомобильни запчастеш еча Бирмингемски завода болхлоша. Бирмингемски завода продукцех тийша йолча Ковентрерча «Джегуар карс лимитед» яхача компание автозавода сборочни цехе а болх сецаб.

БЕЛЬГИ

Монсе-Фонтенерча (Эно яха провинци) шахта 300 совтIа волча шахтеро забастовка лоаттаю массеш дида. Администраце болха аьнна лаьхде ца тигарах еш я из. Забастовкераш хьаллоац Бельге эттара йоккхагIа йолча профсоюзни объединенеша. Нагахьа санна цу шахтераша ахар кхоачаш ца дойла, царна иоаш тIехьа хилара забастовка е лаьрхIад цу районa кхыча шахтерашa. (ТАСС).

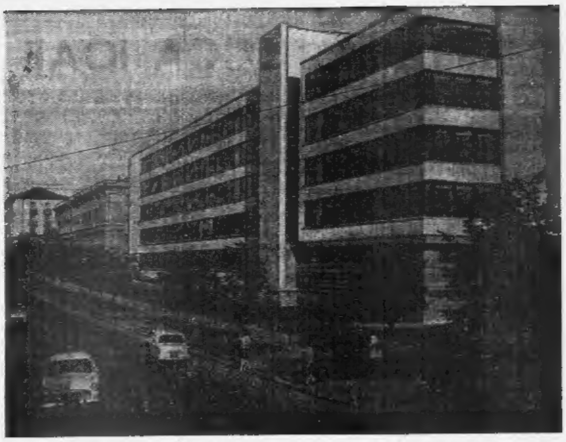

Керда дешара корпус я укх шера Минска педагогически институтерча кхьча пехкашкарча къаний меттаи Iомадеча студенташка. Здание кхата Iоккъахи бетонахи я, Iалхаште дика кийтъаь 65 аудитори я занятеш яра лаьрхIа.

Сурта тIа: институт керда дешара корпус.

М. Минковичa сурт. ТАСС фотохроника.

Нохч-ГIалгIайчен партийни организацей историцара

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцех хьахинначунцен Советски Iаьдал чIоагIдар духьа ловмашкарча ахархоша лоаттабаьча къовсамцен яйха бувзам болаш да Нохч-ГIалгIайчене партийни организацеш хьайра истори.

Къилбаседа Кавказе Советий Iаьдал эттачул тIехьагIа, Къилбаседа-Кавказски ревкома 1920-ча шера 31-ча марта арадаьнначa приказах моттигашка партийни организацеш хьайра вIашагIъеллар Къилбаседа Кавказски партийни бюро. 1920-ча шере апрель бетта хьайир РКП(б) Терски областа организационни бюро. Моттигашка партийни болха кулгалдаре РКП(б) организационни бюрош хьожаелга оттадир во. ГIалгIай мехка хьайир председатель Iаьда Горчханов, цун заместитель А. Яндырханов, секретарь М. Бекхаев волаш йоле РКП(б) организационни бюро.

Цу РКП(б) организационни бюрос а тIехьагIа партком а дукха теркам тIабахийтар нахa юкъе беча агитационно-массовни политико-клеттамех болха. ГIалгIай мехка массе юрта хIама бахийтанзар аьнна лаьрхIа агитатораш бахийтар болх ба. 1920-ча шера 3-ча ионе парте ЦК-га яхьийтеча РКП(б) Навсарен округа организационни бюро отчета тIа белгалдоахар: «Агитатораш ба СурхотIа, Буро-КIала, Пхьилекъоагий-Юрта, Янаре, Йоккхача-Ачалкхе, Деби-Юрта, ТIой-Юрта, Экажкъонгий-Юрта, Альтий-Юрта, Долаккъий-Юрта, Навсар-Керте, СоагIапче, Инарке, Долакол, ГIалма-йистера отарашка, Мочкъий-Юрта, ЖIайрахой обществе».

Агитационни болха хьалхе лелаяра ворхI инструктор вар РКП(б) организационни бюрона чувоагIаш. Инструкторашe хьехар дора агитатораш, лостам телар моттигашка цар беча болха.

Берригача цу болхо лакхбора гIалгIай къеча нахьа политически саккхетам, цар Советий Iаьдалах бола тешам.

«Дукха а дуккагIа бола гIалгIай дувцилга йоашаш мутIахьа ба Советий Iаьдале, из дика кIийае я агитацена, хIана аьча геттара дукха да алкха Советий Iаьдало мара къахьегамхой хьашташ хьаллоацаш ца хилара дола масалаш», йоахар 1920-ча шера 3-ча июнерча РКП(б) Навсарен округа оргбюро отчета тIа. ГIалгIай мехка дуккагIа болча нахa Советий Iаьдал хьаллоацаш хилар иштта белгалдаьккхар I Горски областа партконференце а. ГIалгIай мехкарча къахьегамхоша чIоагIа раьза хиле хьаллувцар партен Советий Iаьдалец тIахьехамаш, уж чIоагIа хьештдолаш бар мехка политически вахаре хулача событешта дух тIа бовлара.

ГIалгIай мехкарча партийни организаце ламаш дегIаахарца дика хьалаш хьахулар цу организацена юкъе дуккагIа нах чувоара а.

Партком лаьрххIа инструкторашбахийтар ГIалгIай мехка юрташка керда коммунистий ячейкаш вIашагIйохкара. 6-ча августера дехь 10-ча августага кхаччалца йолча юкъагIа вIашагIъеллар коммунистий 3 ячейка: ДIаьхача-Къуха 10 саг юкъе волаш. Пхьилекъоагий-Юрта—8 саг, Янаре—3 саг. Коммунистий ячейкаш хьаяра даькъера ГIалгIайчен парторганизаце болх бувцаш йолча «ГIалгIайчен партийни вахар» яхача корреспонденце тIа «Горская беднота» яхача газето яздора: «Дуккача юрташка вIашагIеккай коммунистий ячейкаш. Къаьстта дика за коммунистий ячейкаша шоай дехкар кийса кхетаде хилар. Цо бизза тиван лу Навсарен окружкома моттигашка чIоагIа партийни организаци вIашагIйоллалургхилара...»

1920-ча шера 20-ча августе вIашагIхийтта заседани хилар РКП (б) Навсарен округа организаце, берригача бекхтоккхамерча болхлой. РКП(б) Навсарен округа организаце членалла 39 саг чIоагIаяр собране, хIаьта цу шера 1-ча сентябре 11 коммунистий ячейка хилар ГIалгIай мехка. Цу ячейкашка учете латташ вар 41 коммунист 133 саг парте членалла кандидата.

ГIалгIайченах автономни область кулача хана 58 РКП(б) члени 147 кандидати вар парторганизацехa.

Парторганизаце болха дола дешар Эзанков Идрис секретарь а волаш хаина РКП(б) гIалгIай организационни бюро. Цо хьинаре къовсам оттабир буржуазно-националистически элементашца. ДIаяхача заман юкъедаса буржуазно-националистически гIулакхаш гIалгIай къахьегамхой уйлашкара дIадахара пролетарски интернационализма уйланца дIохо я къахьегамхой хьалхебелга, ленински къамий политиках ахархой кIоартга дIакхетабелга шийн керттера декхар лерхIар партийни организацe.

Партийно-советски болхлой кийчбара совпартшкола хьо я йайла цига деша хьайийр 50 саг, ЛаьрххIа курсаш хьайийлар юрташкарча ячейкай секретарий идейно-политически клеттам лакхбара. Курсашка Iомадора: юрташта йолча политграмота керттера положенеш, капиталистически строя чулоацам, колонештех монополештех юкъера антагонистически вIашдухьаленаш, болхлой классенех ахархоштех юкъерча цхьоагIон лоархIам, советски строительства лардаш, дуне мировоззрене лардаш, иштта кхыдараш.

ГIалгIайчен парторганизаце дукха теркам тIабахийтар ялаташ дийнача нахa новкъостал дара, налогови политика нийса чакхъяккхара, кооперацей болх тахбаран тоабараш, потребительски юртбоахамех кооперацe областера органаш хоржара.

Парторганизаце низ ма кхоачча новкъостал дора халкъа дешара отдела, школаш дуккагIа хилийтара, цар болх тоабара, вузашка, рабфакашка, совпартшколe кхыча дешара заведенешка деша нах хьажара.

ГIалгIайчен парторганизаце геттара дукха теркам тIабахийтар юрташкара партийни ячейкаш чIоагIъяра гIалгIай юрташка советски, боахама, культура дешанта вар кулгалдара лоархIам лакхбаран.Юрташкарча партийни ячейкай декхарий къоастам а бенa, «Ерригача ячейкашка», аьнна, лаьрххIа яздаьча циркулярни письмо тIа РКП(б) ГIалгIайчен организационни бюрос белгалдоахар: «Юртара ячейка — из вай парторганизаце лард я. Цунга гIолла лоаттаду парторганизаце парте болиыча ахархошцара бувзамаш, цунга гIолла кулгалду юртий Советаштех исполкомаштех, потребительски обществаштех юртбоахама товариществаштех, цунга гIолла дIадоазийт Советий Iаьдала иштта хьале деза, парте керттера мехкараш малагIаш да, юрта болхлоштена тоттабараш айбаран малагIа гIулакхаш чакхдоах Коммунистически партен Советий Iаьдалох».

Письмо тIа дIахо йоахар, моттигашкарча Iаьдала органаш, кооперацие болх беркате хулга, дешар хоаш бовзийча ахархоша вай партенех Советий Iаьдалех дола дола гIулакх эттара хьалхарча оргIана ячейка шийн декхарах кхетамаш хьинарех кхоачашдаргa хьежжа хургва.

Из письмо дийцар партийни ячейкай совещанешка. Цо новкъостал дир юрташкарча партийни организацей болх дIахо а дийнбара, административни, боахама, гIалгIай къаман вахарера кхыдола дешаш къестадара даькъера цар лоархIам лакхбара.

1924-ча шера 15-ча ноябре хьайийлар ГIалгIайчен партийни организаце хьаллахарa конференци. Цу конференце хержар парте ГIалгIайчен обкома пленуми бюро.

ГIалгIай мехкарча кIеиш-дукха тIехьагIа вIашагIъеллар партийни организаци Нохчашкахьа. Советий Iаьдал оттача хана верригаш а 6 коммунист шера вахар Нохчашкахьа. Партийно-организационни болха а Нохчашкахьа Советий Iаьдал чIоагIдар духьа лоаттабеча къовсама а кулгалдеш яр парте Грозненски округа комитета чуйоалаш хинна РКП(б) Нохчечен секци. ХIанзарчоа берригача Нохчий мехка цхьа-цаI партийни ячейка яр. Х. Ошаев, Д. Арсунакаев юкъе а боагIаш хиннача РКП(б) Нохчечен секце бен халa бола бар Советий Iаьдало чакхдоаха гIулакхаш довзийташ йола листовкаши прокламацеши арайохьийта, районашка ухийта, Нохчий мехка парторганизаци хьеелга...

РКП(б) Нохчечен секцена доккха новкъостал дора цу хана парте 641 члени кандидати юкъе а воагIаш 33 ячейка йолаш хиннача Грозненски округа парторганизаце. Нохчашка болча къеча нахьа политически саккхетами хьинаре лакхдара тIаберзабаьбар Нохчечен а Грозненски округа парторганизаце а коммунистий дуккагIа бола болх.

Из болх бахьан долаш тоаделар продразверстка заданеш кхочашъелга, дешна долашагIа хилар нохчашка болча къеча наха контрреволюционни элементашца лоаттабу къовсам.

«Ше нохчий» аьнна цIи а йолаш «Горская беднота» яхача газета тIа араьннача корреспонденце тIа йоахар: 41-ча октябре митингаш хилар Али-Юртен Ишал-Юртен. Дог-уйла дикаа революционни долаш ба нохчий. Митингашка шоаш раьза я кипна дукха нохчий дIанабелар провокацеш арайоахаш бола хIайбараш дувца, аьнна».

Кхыча корреспонденце тIа йоахар: «Продразверстка гIулакх дика лел нохчаште юкъе. Советий Iаьдало продразверстких тIатеха ялат, дулх, кхийола продукташ раьза хиина дIател Алды яхача юртарча нохчаша». Продразверстка дика лелар Лакхача АтагIа а. Цу юртарча наха аьнначa хана дIаделар хьайбех цхьадола дакъа, толамна кхоачашйир кхийола заданеш.

Иштта дар Нохчечен коммунисташа Шолжа-ГIалий тIарча коммунисташа кхьаина Советий Iаьдали пролетариата диктатурен чIоагIаеш лоаттабеча къовсане юкхьанцара хьахилар.

Эттача хьале хьисап а дь, С. М. Киров тIа а волаш РКП(б) Горски областа комитета Президиумо чIоагIйир РКП(б) Нохчечен Оргбюро керда состав. Цу юкъе бахар новкъостий Рогачев, Ошаев, Ахтаханов, Катоев.

Парте бовцараша дегIалбаларен къеча лоамарой хьинар лакхдарен нийса некъ лаьцар РКП(б) керда вермача Нохчечен оргбюрос. Цу гIулакха эттара хьалха эшаш дар моттигашкара политинформацеш хьахара гIулакх тоаделга. РКП(б) Нохчечен оргбюрос арадаьккхача «Нохчий мехка болх беш болча берригача новкъосташка» яхача кхайкарал тIа йоахар, РКП(б) Нохчечен оргбюро хIана а геттара мела организаци я, информацей гIулакх эшача тайпара дика ледаш, хIана аьлча Оргбюро верригаш а 3 инструктор мара вац, хIаьта Нохчече йоккха я. РКП(б) Нохчечен оргбюрос хIара партийни новкъоста тIа диллар ше болх беча моттигера политинформатор хулга, хIара кIирагIа моттигера гIулакхаш миштад довзийташ политсводкаш ухийтилга.

Нохчий юрташка дIа а ухаш, митингаш а еш, цига къамаьлаш дора РКП(б) оргбюро членашеи инструкторашеи. 1921-ча шера 1-ча мае дехь 15-ча майга кхаччалца йолча юкъагIа алхазза бахар уж, царех лиазза — агитационни декхар кхоачашде. Цу юкъагIа 9 митинг йир. Бутт баьнначул тIехьагIа алхазза кхы а бахар, Сунженски участке керда беха хайшача нахаца 3 митинг йир. РКП(б) оргбюро инструкторашеи членашеи докладаш йора бахархошта юкъе.

Керда хьахиина а дукха низ болаза а йолча Нохчий мехкарча парторганизаце деш дола юххьанцара гIулакхаш дар иштта юрташка дIа а ухаш, наха юкъе деш дола болхаш, цхьабакъа, цу хане а цу болхах доккха беркат доалар парторганизаце нахацара бувзамаш чIоагIдара, наха тоар-эшар фуд хара, контрреволюционни элементаша леладу тийша болхаш гучадахара.

РКП(б) Нохчечен оргбюрос шийн болха тIехь доккха теркам тIабохийтар советски строительства дешашта, бандитизмашарча къовсама, коммунисташка дешийтанта вIаштIехьдаккхара, комсомольски ячейкаш хьаяра. 1921-ча шера март бетта 3-ча дийнахьа РКП(б) Нохчечен оргбюро заседание дийцар Ведана районе Советашка хоржамаш дара доши эскара политотделашa Оргбюрона хьалда беча болха хьакъехьара доши.

Нохчечен парторганизаце хьинаре къовсам лоаттабора буржуазно-националистически элементашца.

Иштта я Советий Iаьдал чIоагIдеш Нохч-ГIалгIайчен парторганизаце хьалхарча шерашка лоаттабаьча къовсама исторе цхьайола оагIонаш.

П. ЮСУПОВ.

Каст-каста хуж тIема хой М. Ю. Лермонтова цIерахча театре. Укх гаргарча хана уж хьежаб «Гамарча седкъа сердал», «Маьлха тIа Iаттанаш», «Гамлет» яхача спектаклашка. Наг-нагахьа вIашагIбеттаду уж артисташца, цар шоай творчествах лаьца дувц, хьаьех драматургé классически образ сцена тIа миштa оттае еза.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) салтий художественни самодеятельноста доакъашхой сержант А. Черышенв, вIамагIвола сержант В. Кравцов, ефрейтор В. Гладких РСФСР а Луговски ССР а заслуженни артистаца Г. Гладкихаца (юкъе латтар) къамаьл деш ба.

Б. Кубански сурт.

БЕРАША СВЕКЛА КХЕЮ

Ер вешлагIа шу да тха ТIой-Юртарча 11 шерарча школе дешархой производственни бригада вIашагIъехка. ДIадахача шера бригадe 50 гектара тIа хьажкIаш кхеьар.

ХIаьта укх шера цкъа шийн техника ца хиларах кха кийчдетуре яцар дешархой бригада. Укхаза совхоза механизатораша дика новкъостал дир царна. Аха я аьха итт гектар дика кийчдаь лаьтта Iоддилар цар. Укх шера шеккара свекла кхее лаьрхIар 46 сагах латтача дешархой бригадо. Лаьтта кийчдеча а фу дIадувча а хар бераш. Цу гIулакхо торе хуйийтар свекла кхееча технологех дикагIа кхета. ХIаьта Ботаника урокашка хьехархочо О. В. Кущевас дика хьехар ду берашта свекла фу лаьтагIа дехача хана бокъонца йола свекла хьахийлалла малагIа,фу гIулакх де деза цуна довзийташ. Из дика кхоачашдара къонача свекла делаерхоша бокъонца шоаш йола хьахийлалла малагIа... юхачакхбаьлар. Свекла цIена, дика яр.

ХIана дукха ха йоацаш свекла чуйийца баьлар дешархой. Хьехар совдоахаш, вIаши кхьe а буьлаш дешархоша хьийта кхьа дозизар. Иллых гектара тIара 170 центнер мара йоацача, 10 гектар хулача лаьттан хIаране тIара юкъера лаьрхIача 200—220 центнер свекла лъхкар дешархой бригадо. Свекла сихагIа чуацари, чуйийцачул тIехьагIа гоа а ца еш пачхьалкхенга дIаллари мел лоархIаме да а хоаш хьинаре къахьегар берашa. Кхыча балхашкара мажнаш мукъаьлчa сарахьа а буc а дIаккхухьийтар свекла лелохоша.

Iалаьнате дика къахьийтар цар шеcавне а. Бакъда, белгалбаьнна дика болх беш бар Арчаков Iалаудин, Олигов Ахьмад, Яндиева Фатима, кхыбараш, болх кхехкаш болча хоар цар екаш йола оашш. Хоттаргахьа дика свекла делаерашхургба царех.

Г. ОЛИГОВ,

ТIой-Юртарча 11 шерарча школа производственни дешара зонуч.

«ДИКАГIЙОЛА ТИКА»

Навсарен райПо дикагIа бола балхлой лоархI культура товарий тика чу латтача ий. Парчиевхи Костоевхи. ХIара бетта, квартала план кхоачашьяр цар. Дукха ха йоацаш Навсарен районни культура ЦIагIа «продавеца ди» дехача хана царна «ДикагIа бола тика» яха цIе яьнцеш 20 сом ахчан премии елар. КхоалагIча квартале товараш дохкара план 164,5 процент, баха нах кхоапарцена цкъевзара плап 120 процент. хIаьна кайикинашкара вахосеш диккьора план 117 процент кхоачашйир цу тико.

Иштта дика болх барах белгалъяьккхар № 2 йолча тика заведующи вола Бузуртанов Висха а. Цунга белгалдаьхача хьоккъаний план 142, 350, 75 процент кхоачашйир цо, «ДикагIа вола продавец» яха цIе яьнцеш 15 сом ахчан премих хьожайир цунна. Кхы торговле 30 болхлочо ахчан премеш бархалаш аьлар цу дийнахьа.

— Товараш дохкара план дикагIа кхоачашъяра мел йола торонаш сарпагIйоах оаха, — йоах Парчиева. Моцоне. Берса-Юрта, вай республика кхыча юрташка кхухь оаха лохха товараш. ХIана аьлча, цхьайола товараш цига ца а доацаш дикагIа мехьах деал. ХIаьта каст-каста хулача ярмаркех а лерттIа пайда оц оаха. Тика чу хулийт тайп-тайпара ахдархошта эттара чIоагIагIа эша товараш — машинай, велосипедий, фотоаппаратий запасни оагIдалаш. музыкальни инструментах, йоазон хIамаш. Цуа совгIа тика чу тхоеш болх беш иса хиларах хIара дехна болх бу саIоIа ди доацаш. Тика хангахьа хьаала. Цу деррагIена торе хулийт товараш дохкара план лерттIа кхоачашъе.

Тика чу массанахьа цхьагIа а цIена а я.

А. БЕСЛАНОВ.

ДЕЗАЛА ЮКЪЕ САННА

ТIема-Форда Флоте гIулакх даьше цIа ма ве а Грозненски теплоэлектроцентрала котельни цехе слесаралла болха вена хIанига саг Кодзоев Юсап. Балха тIа нийсъеннa халонаш эшара шийна къахьегача новкъостана дохкха гIо дир хIана кхоагIдалаш волча Юсапа. Воккха общественник а активист а волча де тIехдика кхоачашду шийна тIадилла гIулакх.

Делкъийца хIама дуача хана технически литература дешаш бIаргаго йиш я из. Физически низ [illegible] уыкахIёна волча во мтангa айи.

Массаж а чоалханорча, бекхткхамерча участашка болх беш хул опит йола. ший болх дика хоаш вола Кодзоев Юсап.

Къахьегама тIера волча, тIадилла гIулакх дика кхоачашдеш волча цунна массехана Сийлен грамоташ маьхера совгIаташ дентад цега кулгалхоша, станце администраце.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ШИЙ ГIУЛАКХ ДЕЗАШ

Горпромторга хьинар долча коллективе къахьегаш ба производстве хьалха латта дукха къахьегамхой. Царех цаI я № 34 йолча тика чу йоккхагIа йолча продавецайла болх беш йола Чахкиева Люба. ЦаI саг вак торге ма хьаьздех долаш йола йоI ца йолаш. Из массаза а кIенхашта оамал йолаш я, бакъда чIоагIа безаме, аьхха дог-уйла тIайодаш я из. Беш бола болх, шийн махар санна цIена ба цун. Нахаца Iьмерза, шийн болх безаш я цо гIалгIай йоI.

Масса а хана шийн говзал лакхъеш хьайоагIа из. Советски торговле техникуш а лыкха ера Люба балха, цхьабакъда, даьчох кхоачабешa из цо — хIанз Москверча Советски торговле институте деш я.

Советски торговлена хийра дола во гIулакхаш — вах Iехабар, хIинхара хилар гоама да дукха. Цукхьа оал Люба болх беш йолча коллективе — из дика дар. Люба санна бола нах, торговле дуккагIа хулара. Иштта коллективаш дукха есаш, сийленца къахьегаш я коммунистически къахьегамa ударник, гIалгIай йоI Чахкиева Люба.

Л. ПИГАРЕВА,

Горпромторга вIашагIтехача комитета председатель.

Ф. КОРОТКОВ.

НАХА ГIУЛАКХ ДАРА

Буаш бола кхача санна, хилашта дагадоаш хIама а хиннa хIаттах советски наха керда газеташи журналаши дешилга. Боккха кхаъ хул газета е журнала керда номер почтальона еча. Из дика кхета а дек болх бу г. Грозне Андреевски долина яхача поселка бухашна № 17 йолча отделене почтальона С. Н. Куланова.

Софья Николаевна за яхи сиг я. Валъла къоаш саг санна хадай, ший гIулакх дезаш, не беча балхинга бахача наха елайелийтаи я иа. Цо массала а хангахьа дIахкоачийт лаьраршта газеташ, журналаш, кхийола корреспонденци.

Бахача наха сий а ду, лархIа а лоархI С. Н. Кулановa шовнта дика гIулакх деш хилар.

Ф. КОРОТКОВ.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

Радио: 6.30 — Юрте боахама болхлошта передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Хоамаш. 8.15 — «Сердалое газета» оагIонаш тIара. 8.25 — Азербайджански композиторий инструментальни музыка концерт. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (эрсий меттала). 16.00 — Передача программа. 16.05 — «Сона дукха еза опера» яха концерт. 16.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45 — «Социализме дIадикъьар» яха беседа (гIалгIай меттала). 17.00 — «Профсоюз — нах вIашагIйоллар» яха передача (эрсий меттала). 17.15 — «Къонал» яха передача (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.45 — «Талипнен? —А, социальни строй!» яха беседа (нохчий меттала). 18.20 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.35 — «Бегий нален» концерт.

УКВ: 9.00 — «Климера цIа» яха музыкальни очерк. 9.48 — «Жар-птица» яхача Стравински сюита тIара доакъош. 10.05 — «Воловека лоттагI нораввьа» яха берашта йола радиопостановка. 10.45 — «ХьунагIара арааьнначa» яй Покатенко цхьан актех латта опера. 11.00 — «Ольга» яха радиопостановка. 19.00 — «Садко» яха Римски-Корсакова опера. 22.10 — «Эстрадин дуэтий сайре» яха концерт. 22.50 — «Автомат» яха дувцар.

Хьажа

Телевидение: 18.25 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала). 18.35 — «Спутник семьилгкхь» яха пионерски кема (нохчий меттала). 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Планета Лаьтта. Iалама Iилма темашка йола беседа (нохчий меттала). 19.20 — Лоаппаметражни фильм. 19.40—Хьалхе лелаечар опыт массаволча мехкааьтахочоа. Беседа. 20.00— Телевизионни кердадараш (эрсий меттала). 20.15 — «Байнараша къамаьла даа» яха художественни фильм (цхьоалагIа- серий).

(Германски Демократически Республика телевидене производство).

Город Грозне, Револющe проспектагIа 26/36, кв. 21, вахача гражданин Левченко Олег Петровича суде дехкад город Грозне, Фиолетова, улицагIа, 31, яхаш йола ший сесаг Левченко Нина Петровна ше йитарах [illegible].

Дешт дувпартга Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозной. ЦIеча фронтовикий ул., 16. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бекхтоакхама секретара—2-45-40; партийни вахарен, промышленности, оутбахамма, искусств отделий — 2-36—72; корректорски — 2-60-30.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 16. Телефоны: редактора — [illegible] зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-40; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-36-72; корректорской — 2-60-30.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Револющe проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02280. Заказ 6366